

ULTREIA

REVISTA DE POLÍTICA REXIONAL EUROPEA

NÚM.3 / NOVEMBRO 2009

CALIDADE E ORIXE

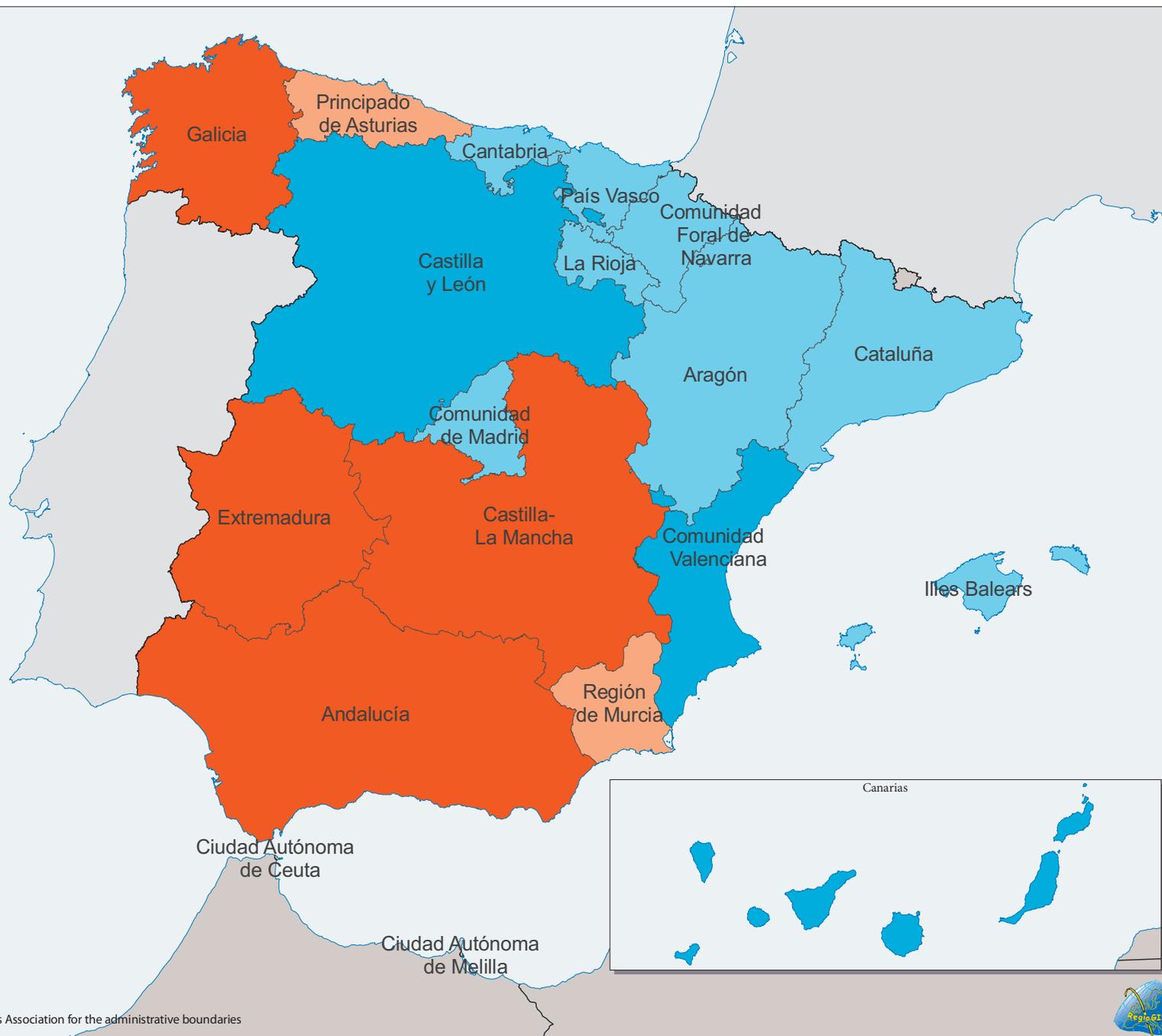
EUROPA AMPARA OS PRODUTOS AGROALIMENTARIOS GALEGOS

ENTREVISTA A SAMUEL JUÁREZ, CONSELLEIRO DO MEDIO RURAL / OS GRUPOS DE DESENVOLVEMENTO RURAL DINAMIZAN AS BISBARRAS GALEGAS DENDE 1991 / E-HOSPITAL, APRENDIZAXE ELECTRÓNICA PARA ADULTOS HOSPITALIZADOS / O PARQUE TECNOLÓXICO DE GALICIA LIDERA UN PROXECTO DE INNOVACIÓN NO SECTOR DAS ENERXÍAS RENOVABLES / ENTREVISTA A ELENA DE MIGUEL, RESPONSABLE DO SECRETARIADO TÉCNICO CONXUNTO DO PROGRAMA DE COOPERACIÓN TRANSFRONTEIRIZA

XUNTA DE GALICIA

España

Convergence and Competitiveness Objectives 2007-2013

Objective

- Convergence Regions
- Phasing-out Regions
- Phasing-in Regions
- Competitiveness and Employment Regions

Boundaries

- National
- NUTS 2

PODERÍA PENSARSE QUE A GALICIA RURAL NON TEN QUE VER COA GALICIA INNOVADORA, PERO DA LECTURA DESTE EXEMPLAR DE ULTREIA PODEMOS CONCLUÍR QUE HAI UNHA ESTREITA RELACIÓN, QUE OS CARTOS EUROPEOS AXUDAN A DOTAR O MEDIO RURAL DUNS SERVIZOS PARA MELLORAR O SEU ATRACTIVO E FIXAR POBOACIÓN. NESE PROCESO A I+D+i TEN MOITO QUE VER COMO VÍA DE PROSPERIDADE E RECEITA PARA SAÍR DA CRISE NA GALICIA RURAL E TAMÉN NAS CIDADES. PROMOVER A INNOVACIÓN OU A COOPERACIÓN TRANSFRONTEIRIZA É O CAMIÑO.

SUMARIO

4 Actualidade

Galicia lidera un proxecto de I+D+i para adegas de toda Europa e traballa noutras iniciativas ligadas ás novas tecnoloxías.

10 Entrevista a Samuel Juárez

O conselleiro do Medio Rural da Xunta de Galicia afronta o reto de aproveitar os fondos europeos para fixar poboación nun contorno competitivo.

14 Calidade, tradición e innovación

As denominacións de orixe e as indicacións xeográficas protexidas son un instrumento fomentado pola UE para pór en valor produtos agroalimentarios de calidade.

18 Os Grupos de Desenvolvemento Rural

Os cartos que achega Europa nutren a 31 colectivos dinamizadores do rural no eido económico, social, cultural e medioambiental.

22 39 millóns para depurar e abastecer de auga

Os fondos FEDER e de Cohesión axudan á construción de novas estacións depuradoras e redes de colectores e abastecemento.

24 E-hospital

Unha iniciativa na que Galicia participa con outros cinco países facilita que os enfermos de longa hospitalización poidan formarse grazas ás novas tecnoloxías.

27 Un novo xeito de percorrer Mondariz-Balneario

O concello máis pequeno de España pode visitarse, grazas aos fondos FEDER, coa axuda dunhas audioguías que se poden levar no peto.

28 Informe Barca

Dez propostas para reformar a política europea de cohesión adaptadas aos desafíos como consecuencia da unificación dos mercados.

30 A Tecnópole mira cara ás enerxías renovables

O Parque Tecnolóxico de Galicia lidera un proxecto de innovación para mellorar a competitividade das pemes dun sector en alza.

34 Entrevista a Elena de Miguel

A responsable do Secretariado Técnico Conxunto do POCTEP ofrece algunhas das claves para entender a cooperación transfronteiriza con Portugal.

36 Cooperación para fomentar pemes innovadoras

A Rede Incopyme recolle o esforzo de sete socios de carácter tecnolóxico para que as empresas da Euro-rrexión incorporen procesos de innovación.

39 Peixe verde, I+D+i no mar

Universidade, empresa e Administración complementanse para optimizar o consumo enerxético da flota co apoio do Porto de Celeiro.

42 Opinión

Tres dos integrantes do Grupo Jean Monnet da Universidade da Coruña expoñen a súa visión sobre os fondos europeos e o efecto da ampliación da política rexional.

46 Pais e nais de Europa

Semblanza de Jean Monnet, un dos arquitectos da Unión Europea, que presidiu nos anos cincuenta a Comunidade Europea do Carbón e Aceiro.

ACTUALIDADE

Galicia lidera o Winetech, un proxecto que impulsa a I+D+i en adegas europeas

Quedan por diante dous anos de traballo no marco do proxecto intereuropeo WineTech, coordinado polo Instituto Galego de Calidade Alimentaria (Ingacal) e a Fundación Empresa-Universidade Galega (Feuga). Trátase dunha iniciativa que ten o obxectivo de dar un pulo á introdución da investigación e das novas tecnoloxías nas adegas de varias rexións de España, Francia e Portugal e proporcionar un mellor acceso dos viticultores e adegueiros ás axudas públicas en materia de I+D+i.

Ademais das galegas, participan outras dez entidades de rexións europeas como A Rioxo, Castela e León, Castela-A Mancha, as portuguesas do Alentejo e Rexión Norte, e a francesa de Languedoc Roussillon. Todas son comarcas vitivinícolas tradicionais e punteiras no sector que traballarán durante trinta meses para que a investigación e a innovación se realicen “de xeito máis coordinado e cercano”, indicou o conselleiro de Medio Rural, Samuel Juárez, durante a presentación do Proxecto. O obxectivo é que “o que fan os investigadores chegue aos adegueiros e que os investigadores coñezan mellor as necesidades dos produtores”, apuntou.

A primeira fase de WineTech prevé a elaboración dun inventario de equipos de investigación en cada rexión, de liñas de axudas públicas á I+D+i existentes e de necesidades que presentan os produtores para

que todos os recursos recollidos se poñan en común con posterioridade e dean pé para iniciar un traballo conxunto e en rede. Así mesmo, as entidades da plataforma promoverán a organización de eventos e obradoiros técnicos de carácter internacional en cada unha das rexións participantes.

As accións prioritarias, no caso das empresas galegas, pasarán polo reforzo do proceso de tecnificación na elaboración do viño, polo control da trazabilidade das uvas, pola incorporación de novos materiais para envases e embalaxes, ou pola resolución de problemas concretos que afecten á produción, sostivo a directora xeral de Innovación e Industrias Agrarias e Forestais, Alejandra Álvarez de Mon.

WineTech conta cunha dotación económica que ascende a 1,6 millóns de euros, dos que o 75% son achega da Unión Europea a través do Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER), dentro do programa de cooperación territorial do Espazo Sudoeste Europeo (Sudoe). A súa finalización contéplase no horizonte do ano 2015, para cando se creará unha páxina web e unha revista especializada WineTech.

Ibermovilitas, rede permanente na mobilidade laboral transfronteiriza

A reunión do Comité Técnico de Xestión e Coordinación do proxecto europeo Ibermovilitas, celebrada en Lisboa a mediados de outubro, puxo en evidencia o interese dos socios participantes por converter nunha rede permanente de cooperación a iniciativa Ibermovilitas, dedicada a fomentar a mobilidade laboral entre distintas rexións de España e Portugal, mellorando as competencias dos traballadores con accións formativas, prácticas no país veciño e itinerarios personalizados.

Ibermovilitas traballa na mellora da cualificación profesional das persoas co obxectivo non só de ampliar os seus coñecementos e aptitudes para exercer unha determinada profesión, senón tamén para mellorar as súas opcións de acceder a un mercado laboral maior, tanto en España como en Portugal. O plan beneficiará a preto de 300 persoas desempregadas e executarase máis de 2.500 horas de formación.

No marco do proxecto desenvolvéronse catro estudos de detección de necesidades laborais en España e Portugal para identificar sectores de actividade e postos de traballo que poidan exercer traballadores transfronteirizos. Cos resultados da análise elabórase unha oferta formativa, baseada na demanda real, que incluírá doce cursos presenciais que versarán sobre creación de empresas, orientación laboral, igualdade de oportunidades, sensibilización ambiental e normas, usos, costumes así como o idioma do país veciño.

O proxecto ten un orzamento de 2,3 millóns de euros e está financiado polo Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER).

www.ibermovilitas.org

O Ano Europeo da Creatividade e a Innovación estimula a I+D+i

O deseño dun novo Plan Galego de I+D+i e a creación dunha axencia de I+D+i serán as dúas ferramentas fundamentais para reforzar o sistema de innovación galego, que anunciou o conselleiro de Economía e Industria, Javier Guerra, durante a xornada “Colaborar para innovar”, que congregou en Santiago a uns 300 axentes de innovación tecnolóxica. A xornada tivo por obxectivo estimular a participación galega nos programas que xestiona o Fondo Tecnolóxico e incentivar a cooperación en materia de I+D+i. Maurici Lucena, director xeral do Centro para el Desarrollo Tecnológico Industrial (CDTI) fixo fincapé na participación galega no Fondo Tecnolóxico, que representa preto dun 20% dos proxectos de cooperación financiados.

O proxecto Disonancias, recoñecido como exemplo de boas prácticas pola Comisión Europea, foi convidado á xornada como exemplo da importancia da creatividade como factor de impulso da innovación. Disonancias é unha plataforma dirixida a empresas, centros de investigación ou entidades públicas interesadas en colaborar con artistas para fomentar a innovación.

A UE define en Santiago como prever as drogodependencias

Os socios do proxecto internacional Estándares en prevención de drogodependencias da Unión Europea, no que participan membros de nove países, reuníronse en Santiago para chegar a un consenso sobre a prevención xerada a partir de sólidos sistemas metodolóxicos, co fin de axudar aos profesionais e aos responsables de deseño das políticas a seleccionar, promover e desenvolver boas prácticas neste campo.

Os obxectivos específicos son presentar criterios para a avaliación dos estándares e pautas que se poidan aplicar en proxectos preventivos; recompilar e revisar os estándares de evidencia nacionais xa existentes na UE e no resto do mundo; identificar e debater as singularidades nacionais que poden modificar a súa implantación; e publicar os estándares e pautas da Unión para a prevención de drogodependencias baseados na evidencia.

Galicia recibirá 380 millóns do Fondo Europeo da Pesca ata o ano 2013 e será a comunidade máis beneficiada na repartición

Galicia será a comunidade autónoma española máis beneficiada na repartición do Fondo Europeo da Pesca para o período 2007-2013, xa que recibirá 380,78 millóns de euros.

Así o acordaron o Ministerio de Agricultura, Pesca e Alimentación (MAPA) e as Comunidades Autónomas reunidas na Conferencia Sectorial de Pesca. Da partida global de 1.005.400.000 euros, un total de 602,60 millóns de euros van dirixidos ás rexións Obxectivo Converxencia, mentres que os 159,75 millóns de euros restantes destínanse ás rexións fóra do devandito obxectivo.

A Administración do Estado resérvase 243,04 millóns para a súa xestión directa. En canto ás rexións Obxectivo Converxencia, propúxose que todos os órganos xestores manteñan o mesmo peso específico en porcentaxe que o que dispuxeron no Instrumento Financeiro de Orientación da Pesca (IFOP) 2000-2006.

Novos proxectos estruturais para a Eurorexión

A Comunidade de Traballo da Agrupación Europea de Cooperación Territorial Galicia-Norte de Portugal (AECT), reunida a finais de outubro no Porto, acordou pór a funcionar esta entidade, que identificará proxectos estruturais para a Eurorexión, contribuirá á execución de proxectos cofinanciados pola Unión Europea e impulsará todas as iniciativas que persigan a consolidación da zona. A Comunidade de Traballo ten xa comprometido un cofinanciamento europeo para que a AECT poida comezar os seus traballos.

Na xuntanza tamén se acordou preparar os proxectos da vindeira convocatoria de fondos comunitarios do Programa Operativo de Cooperación Transfronteiriza España -Portugal (POCTEP). Os proxectos abranguen eidos de actuación como a mellora das infraestruturas de transporte e de comunicación, a ordenación urbana e territorial, o desenvolvemento rural, os espazos

naturais e a sustentabilidade ambiental, a eficiencia enerxética e as enerxías renovables, o desenvolvemento tecnolóxico, o patrimonio histórico; o turismo, a integración xuvenil, o desenvolvemento empresarial e o emprego ou a integración social e sanitaria.

Outro dos acordos acadados no encontro foi impulsar a realización de actividades que redunden en beneficio da cidadanía e das empresas galegas e portuguesas, como a posta en marcha dun observatorio transfronteirizo que xere información estatística actualizada de Galicia e do Norte de Portugal; a creación de clústers transfronteirizos no sector téxtil e no do automóbil; e a xestión conxunta da Reserva da Biosfera Gerês-Xurés. A Comunidade de Traballo tamén potenciará a utilización conxunta de equipamentos culturais, educativos, deportivos, sanitarios, de transporte e outras infraestruturas públicas.

“Viaxando por Besanas” liga o agroturismo e as novas tecnoloxías

Santiago acolleu a primeira reunión do Comité Executivo do proxecto “Viaxando por Besanas”, unha iniciativa que implica a localidades de Galicia, Extremadura, Cantabria e Portugal na dinamización turística de contornas rurais aproveitando como atractivo os oficios tradicionais agrarios e artesanais. O obxectivo final é facilitar o emprego no ámbito rural.

O proxecto, que implica a Xunta de Galicia, Junta de Extremadura, Fundación Paideia, Concello de Santillana del Mar e Ministerio de Agricultura de Portugal,

inscríbese no Programa de Cooperación Territorial Europea a través da iniciativa Interreg IV B e potenciará as visitas aos centros agrarios para que os turistas coñezan os oficios e actividades relacionadas co mundo rural. A conselleira de Traballo e Benestar, Beatriz Mato, quen presidiu a reunión do Comité, destacou que o departamento autonómico que dirixe súmase ao proxecto “coa ilusión de que sexa o xerme dunha nova filosofía de auténtica recuperación do rural cun futuro económico, medioambiental e de emprego en igualdade”.

O proxecto pretende fomentar e facilitar o acceso dos traballadores do rural a redes de información e ao uso das novas tecnoloxías para que poidan traballar con empresarios doutras rexións e da súa propia contorna. Os responsables do programa estiman que a posta en marcha deste proxecto traerá consigo a utilización axeitada das tecnoloxías da información, que fará posible que desapareza a famosa fenda dixital que aínda separa uns territorios doutros. Ao tempo, contribuirá ao impulso dun verdadeiro cambio de cultura empresarial, baseado na promoción da profesionalización e no maior grao de integración do sector turístico.

Uniminho recibe cartos europeos para o transporte público

Uniminho, asociación que integra a 16 concellos galegos e 5 portugueses, recibiu 500.000 euros procedentes dos fondos europeos para iniciar o estudo dun proxecto para reforzar o transporte público. Aínda que o destino prioritario é o servizo entre Tui e Valença, non se descarta que, no prazo de tres anos, poida haber algunha liña que una Monção, Salvaterra e Tui. Co tempo as liñas de transporte de viaxeiros chegarían ás localidades do interior.

Os concellos que integran Uniminho son os galegos de Oia, A Guarda, O Rosal, Tomiño, Tui, Salceda de Caselas, Salvaterra, As Neves, Arbo, Crecente, Ponteareas, A Cañiza, Covelo, Mondariz, Mondariz Balneario e O Porriño. Por parte lusa, Valença, Monção, Melgaço, Paredes de Coura y Vila Nova de Cerveira

Unha plataforma e-learning para aproveitar a experiencia laboral

A plataforma www.mature-project.eu/e-learning estará operativa en 16 idiomas no primeiro trimestre de 2010, segundo unha decisión adoptada durante a terceira reunión transnacional do Proxecto Mature celebrada en Santiago. O proxecto e a ferramenta teñen como obxectivo que as empresas manteñan o emprego entre as persoas maiores de 50 anos e propoñerlle ao sector produtivo ideas e iniciativas innovadoras que reaccionen ante o envellecemento dos seus cadros de traballadores aproveitando a experiencia destes recursos humanos. Países como Austria, República Checa, Alemaña, Italia, Suiza e Turquía participan desta acción que ten previsto ampliarse a máis países ata marzo de 2010, data prevista para a súa finalización.

“Eles tamén”, políticas de igualdade para homes

A Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, colabora con Castela-León e coa Rexión Norte de Portugal na promoción de políticas de igualdade dirixidas a homes. Este é o eixe do Proxecto Eles, tamén impulsado polo Servizo Galego de Promoción da Igualdade do Home e da Muller, que ten como obxectivos principais a promoción de redes de intercambio de información, experiencias, resultados e boas prácticas en materia de conciliación e corresponsabilidade dende o eido de actuación das asociacións de homes pola igualdade.

O programa, enmarcado nos proxectos de cooperación transnacional e interrexional do Fondo Social Europeo, persegue a creación de plataformas de experimentación para o desenvolvemento conxunto de servizos, metodoloxías, ferramentas e produtos que fomenten a aprendizaxe mutua de novos enfoques e novos modelos de xestión. Entre os traballos previstos figuran a identificación das asociacións de homes pola igualdade que traballan no territorio do programa e fomentar a constitución dunha asociación de homes pola igualdade en Portugal.

O proxecto ten como período de desenvolvemento o último trimestre deste ano 2009, mediante o permanente contacto das entidades participantes, así como a celebración de tres reunións de traballo e visitas de intercambio, unha delas en cada un dos territorios implicados. Así, o primeiro encontro tivo lugar o pasado día 30 de outubro en Castela e León, o segundo celebrárase en novembro en Portugal e o último será en decembro en Galicia, e coincidirá cunha xornada de difusión, transferencia e avaliación de resultados.

Estadías na China para empresas

A Comisión Europea e o Goberno chinés abren o prazo de inscrición ata o vindeiro mes de xaneiro de 2010 para solicitar praza na quinta edición do Programa de Intercambio e Formación de Directivos UE-CHINA, dirixido fundamentalmente a directivos de pequenas e medianas empresas e que principiará no mes de maio de 2010.

O programa, integramente subvencionado, ofrece ás empresas galegas a posibilidade de formar os seus empregados para que se conviryan en expertos competentes no mercado chinés a través de estadías de dez meses. Durante os sete primeiros os elixidos reciben formación en chinés comercial e aspectos interculturais, asisten a seminarios deseñados á súa medida e visitan empresas, cidades e organismos oficiais. Os tres meses finais realizan prácticas profesionais nunha empresa do país. A idea é que, finalmente, os expertos empreguen as súas habilidades e os contactos recén adquiridos para establecer negocios coa emerxente potencia oriental.

Ampliación do Parque Natural da Baixa Limia-Serra do Xurés

O Diario Oficial de Galicia publicou o pasado 22 de outubro un decreto polo que amplía o ámbito territorial do Parque Natural da Baixa Limia-Serra do Xurés, situado no suroeste da provincia de Ourense e fronteirizo con Portugal. O espazo protexido pasará das 20.920 hectáreas, declaradas no ano 1993, a un total de 29.345. O novo espazo está formado por hábitats prioritarios e de interese comunitario, que constitúen núcleos poboacionais de especies de interese para a conservación.

A nova superficie protexida está dentro dos termos municipais dos concellos de Bande, Lobeira, Entrimo, Lobios, Muíños e Calvos de Randín, unha vez estudadas e tidas en conta as alegacións formuladas polos veciños interesados. O Parque do Xurés conforma, xunto co Parque Nacional Peneda na parte portuguesa, a Reserva da Biosfera Transfronteiriza Gerês/Xurés, aprobada o 26 de maio pasado polo Consejo Internacional de Coordinación (CIC) do Programa da UNESCO sobre o Home e a Biosfera (MaB). inclúe un importante conxunto de tipos de hábitats naturais e especies.

Milleiros de escolares europeos participarán en “Contos do Camiño”

“Contos do Camiño” é unha das iniciativas mellor valoradas polo Programa de Cultura 2007-2013 da Unión Europea. Trátase dun proxecto que trasladará o patrimonio cultural das Rutas Xacobeas a máis de 25.000 escolares de Francia, Portugal e España mediante obradoiros artísticos, contos de tradición oral do Camiño de Santiago, actividades de animación á lectura e visitas a obras de arte.

As actividades desenvolveranse entre os meses de xaneiro e xuño de 2010, en pleno Ano Xacobeo, nas ci-

dades portuguesas de Évora e Óbidos, na francesa de Burdeos, en Madrid e Santiago. En cada unha delas poranse en marcha dúas actividades principais, “Un camiño de contos” e “Arte no Camiño”. A primeira, dirixida a escolares de cinco a oito anos, consiste en sesións de contacontos desenvolvidas por especialistas en animación á lectura que farán un percorrido virtual polos Camiños de Santiago. “Arte no Camiño” está dirixida a escolares de nove a once anos. Todos recibirán información sobre as obras de arte do Camiño de Santiago, escollidas para visitar nas diferentes Rutas.

Pexego, unha empresa de Lugo, desenvolve un simulador virtual para industrias lácteas nun proxecto europeo que agrupa a cinco países

Dairy Simulator é o nome do proxecto europeo que arrincou da colaboración de cinco países (España, Portugal, Finlandia, Romanía e Polonia), que traballan en conxunto para desenvolver un Simulador Virtual, Portátil e Modular das Industrias Lácteas. Trátase dunha ferramenta de e-learning multilingüe, en español, inglés, portugués, rumano, polaco e galego, que consta de 25 obxectos de aprendizaxe independentes para crear liñas de produción lácteas.

O desenvolvemento técnico de Dairy Simulator corre a cargo do socio tecnolóxico Pexego Sistemas Informáticos, unha empresa lucense de base tecnolóxica que está especializada na dirección técnica de proxectos de educación on-line, tanto na coordinación e instalación dunha plataforma tecnolóxica como na

organización, deseño do contido e servizos de valor engadido.

O obxectivo xeral do proxecto persegue mellorar a competitividade do sector lácteo mediante a capacitación dos seus traballadores presentes e futuros empregando ferramentas pedagóxicas de fácil acceso e elevada calidade técnica. O simulador cumpre as exixencias da EUROPEL-EDTA (Asociación Europea de Profesores de Industrias Lácteas), que demanda a necesidade de novos instrumentos formativos para atraer de novo alumnos ás escolas da industria láctea repartidas por Europa e que experimentaron un descenso continuado das matrículas.

A organización do proxecto parte da Aula de Produtos Lácteos da Universidade de Santiago de Compostela, que xa desenvolvera nunha ocasión anterior un simulador de leite, sobre o que se basea a actual ferramenta.

O sector lácteo dá traballo na Unión Europea a 400.000 persoas distribuídas en 12.500 empresas, que deben aproveitar o contexto económico actual no que se agarda un aumento da demanda de produtos, polo que é preciso mellorar o nivel de competitividade, tamén á hora de afrontar os novos retos da liberalización do mercado lácteo. As previsións falan de que serán necesarios uns oito millóns de toneladas de leite máis para satisfacer a demanda interna da Unión Europea.

“OS RECURSOS QUE VEÑEN DE EUROPA VIRÁN A PARTIR DE 2013 DOS NOSOS ORZAMENTOS”

SAMUEL JUÁREZ CASADO
 Conselleiro do Medio Rural

“OS FONDOS QUE CHEGAN DENDE EUROPA DIRÍXENSE Á DOTACIÓN DE SERVIZOS NO MEDIO RURAL E AO FINANCIAMENTO DE ACTIVIDADES QUE PERMITAN DIVERSIFICAR AS ECONOMÍAS”

“NO AGRO TEMOS QUE SER MÁIS COMPETITIVOS. O GANDEIRO TEN QUE CONCIENCIARSE DE QUE TEN UN PROBLEMA PORQUE A ESTRUCTURA DA PROPIEDAD ESTÁ MOI FRAGMENTADA”

“NECESITAMOS UNHA FIGURA QUE PERMITA A ENTRADA DE CAPITAL PRIVADO Á XESTIÓN DO MONTE, QUE O ASEGURE. IMOS TRABALLAR EN UNIDADES DE XESTIÓN EMPRESARIAL”

É funcionario do Corpo Nacional de Veterinarios e conta con ampla experiencia en xestión do medio rural e mariño. Ata tomar posesión como conselleiro do Medio Rural, Samuel Juárez ocupaba un posto de asesor no gabinete do secretario de Estado de Medio Rural e Auga do Ministerio de Medio Ambiente, Medio Rural e Mariño. Antes fora director xeral de Pesca da Xunta, pero na conxuntura actual, o sector gandeiro é a súa obsesión. A súa teima consiste en frear o despoboamento do rural e facer competitivo o agro galego, sobre todo, antes de que no 2013 Europa replantexa a distribución dos seus fondos.

Que reto se marca a Consellería do Medio Rural co uso dos fondos procedentes de Europa?

O desafío principal é preparar o sector para ser máis competitivo nun mercado máis aberto, para cando os fondos non cheguen da mesma forma.

Un dos obxectivos dos que se fala é fixar a poboación no rural. Axudan os cartos que chegan de Europa a conseguilo?

Os fondos europeos, sobre todo os do FEADER, están dirixidos a manter a poboación no medio rural cuns servizos públicos suficientes. Evitar o despoboamento rural e o envellecemento da poboación son obxectivos comúns de todos os países desenvolvidos. O que se plantea é frear o despoboamento, non tanto revertilo, como frealo, posto que vén sendo moi acusado nos últimos anos. Os fondos diríxense á dotación de servizos no medio rural e ao financiamento de actividades económicas, tanto tradicionais como novas, que permitan diversificar as economías.

De que actividades falamos?

A máis clásica é o turismo rural. Hai outras moitas como a transformación de produtos agrarios ou a artesanía. Agora tamén teñen importancia os servizos que, coas comunicacións de internet e telefonía axeitadas, se poden prestar perfectamente dende o medio rural,

igual que nas cidades. Actividades empresariais como deseño, xestión de tipo contable... Pódense prestar dende pequenos núcleos rurais, onde todo é máis barato: o chan, o custo da vida... Pero necesítanse servizos de comunicación, sanitarios e educativos que permitan que os mozos se establezan alí.

De darse esas condicións, iría a xente a vivir ao rural?

Temos unha enquisa sobre a percepción do medio rural. A xente valora vivir alí e sentimos optimismo, xa que parece que non está tan desprestixiado como parecía.

Neste contexto cal cre que é a achega que está facendo Europa?

A achega de fondos de FEADER é moi importante. Agora son o principal recurso de Agader e de todas as liñas de crédito que existen para

apoiar proxectos innovadores do rural e todos os Grupos de Desenvolvemento Rural, grupos locais que existen ao longo do territorio para organizar estas zonas. Todos se nutren de fondos comunitarios.

E que pasará cando deixemos de ser Rexión Obxectivo Converxencia?

Existe unha Lei de Desenvolvemento Rural a nivel do Estado que pretende dotar de fondos todas as accións de desenvolvemento rural en toda España que irá tomando o relevo dos fondos comunitarios, así como as Comunidades Autónomas se poden dotar de fondos propios derivados da súa propia política. Haberá que acostumarse a que os recursos que agora veñen de Europa a partir de 2013 procederán dos orzamentos nacionais. Confiamos en que se arbitre algún mecanismo

de transición porque é evidente que proxectos sectoriais que están moi apoiados en fondos comunitarios poden resentirse.

Cal é o diagnóstico do agro galego respecto á media dos países da Unión?

Temos un déficit de competitividade. No sector gandeiro o consumo de pensos medio por vaca en Galicia é de 2.800 quilos ao ano e a media europea de 2.200. Isto significa un sobrecusto para a produción. Non temos mellorado todo o que debéramos en materia de redución de custos a través da capacidade de alimentar o gando con recursos propios da explotación. Iso é perigoso, tendo en conta que a desaparición das cotas conlevará a desaparición da compartimentación de mercados entre os distintos países europeos. Por iso temos que ser máis competitivos.

Consegurémolo?

Traballamos con este obxectivo sen perder de vista que a Comisión Europea, na nosa opinión, debe corrixir o rumbo en materia de regulamentación de mercados, porque desregulamentou demasiado o mercado lácteo, que precisa certa protección. Tampouco debemos esquecer que temos deberes. O gandeiro ten que concienciarse de que ten un problema porque a estrutura da propiedade está demasiado fragmentada. A Administración debe pór os mecanismos necesarios para que o gandeiro teña máis terra e dependa menos da limitación extena.

Que papel se lle reserva ao banco de terras cos cambios que xa ten mencionado?

É unha boa idea e unha ferramenta máis para reducir o problema do minifundismo e que as explotacións agrarias dispoñan de máis terra. Funciona como unha especie de axencia inmobiliaria da terra que achega a arrendadores e arrendatarios. Outra cousa distinta é a so-

cidade xestora do banco de terras, Bantegal, da que teño máis dúbidas sobre a súa continuidade.

Cal é o motivo?

O banco de terras hai que facelo máis áxil porque hai cuestións que non axudan a que o agricultor galego alugue a terra, á que se sente especialmente apegado. De momento a Administración resérvase os dereitos de tanteo e retracto, o que espanta ao agricultor. Iso vai-se eliminar. O banco de terras será un instrumento que facilite o alugamento da terra. Hai que facer labor de difusión porque notamos resistencia a arrendar. Prefírese deixar a terra abandonada porque hai unha crenza popular de que as terras que se arrendan logo son difíciles de recuperar. Hai que rachar con esa idea incerta.

Este minifundismo tamén se sente en sectores como o forestal. Como se vai superar?

Traballamos nunhas figuras societarias que permitan agrupar a propiedade e poder crear unidades de xestión a partir das mil hectáreas para facer unha xestión razoable. A figura que creou o goberno anterior, as Unidades de Xestión Forestal son insuficientes pola súa complexidade xestora. Necesitamos unha figura que permita a entrada de capital privado á xestión do monte, que o asegure. Iremos traballar en unidades de xestión empresarial, puramente profesional.

Como é a xestión do monte en espazos protexidos? Canalízanse fondos para o seu coidado e posta en valor?

Si, estanse canalizando fondos para

recuperar e poboa zonas. Dentro da Rede Natura estamos preparando un plan de adaptación para a posta en valor destas zonas con fondos comunitarios.

Que supón Europa para o medio rural galego?

As condicións de integración da parte máis importante da agricultura galega, como é o sector lácteo, non foron obxectivamente as mellores, pero creo que se España non tivera ingresado na UE non habería máis remedio que chegar a acordos comerciais que na práctica xerarían os mesmos problemas, pero sen os beneficios de participar nas institucións e recibir fondos que axudan a adaptar sectores ás realidades. O balance é positivo. Non se concibiría unha Galicia con futuro fóra da contorna europea.

“TEMOS VINTE MILLÓNS EN AXUDAS PARA AUMENTAR O VALOR ENGADIDO DOS PRODUTOS AGRARIOS E ALIMENTARIOS”

As políticas europeas aconsellan aos países membros directrices que apunten a unha economía do coñecemento, que priorice a I+D+i como revulsivo dos sistemas produtivos e os fortaleza contra a crise. Samuel Juárez explica como se aplican os plans do seu Goberno nesta conxuntura económica e o grao de implantación da innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no campo galego.

O Goberno galego afrontará a crise cun plan de choque. Que medidas do plan se aplicarán no rural?

O plan de choque contén medidas para o fomento de investimentos en industrias agrarias e alimentarias que perseguen aumentar o valor engadido dos produtos. Tamén contempla unha liña dotada con doce millóns de euros, que chegará aos vinte millóns con fondos propios da Consellería do Medio Rural, para axudas ao sector lácteo. E unha partida menor de dous millóns de euros que, xunto con outros dous

millóns propios do noso departamento, destínanse a aumentar o dispositivo de incendios en tempada de risco.

A aposta polo valor engadido é tamén unha aposta pola I+D+i no rural?

Efectivamente. É algo no que vimos insistindo, sobre todo, en sectores como o leiteiro. En Galicia temos o problema de que a maioría do leite producido se destina a leite líquido de consumo de longa duración, un produto con pouco valor engadido, con moita competencia e cunhas grandes dificultades de regulamentación do mercado. Cando hai sobreproducción ou baixada do consumo o leite está metido nun paquete e hai que vendelo porque caduca. Con produtos como o leite en pó e tipos de queixos de longa vida as industrias poden regulamentarse mellor cando teñen un exceso de produción ou un déficit de consumo.

Esas boas intencións chegan á in-

“UNHA FÁBRICA DE VILALBA VAI CONSUMIR ENTRE 40 E 50 MILLÓNS DE LITROS DE LEITE GALEGO AO ANO PARA PRODUCIR UN QUEIXO QUE O MERCADO ESPAÑOL IMPORTA DE HOLANDA”

“HAI AXUDAS QUE PRIORIZAN O INVESTIMENTO EN I+D+I NO MEDIO RURAL, PERO AS INDUSTRIAS DO SECTOR, SEN FOLGURAS FINANCEIRAS, VAN AMODO NESTE MOMENTO”

dustria? Están en condicións de afrontar o reto da I+D+i? Teñen axudas?

Hai axudas que priorizan a I+D+i, pero cremos que as industrias van demasiado amodo neste momento. É certo que o mercado do leite líquido, con pouca marxe de prezos, non permite moitas folguras financeiras para abranguer novos proxectos, pero hai lentitude. Aínda así, agora mesmo temos en marcha algúns proxectos moi interesantes en Galicia.

Por exemplo?

Penso nunha fábrica de queixos en Vilalba que vai consumir entre 40 e 50 millóns de litros de leite galego ao ano para producir un tipo de queixo que, por agora, o mercado español importa de Holanda. Fabricarao Queserías Entrepinares, que é inter proveedor de Mercadona. Este tipo de proxectos son os que permiten drenar excedentes do mercado e non competir coa xungla do mercado do leite.

Denominacións de Orixe e Indicacións Xeográficas Protexidas

CALIDADE, TRADICIÓN E INNOVACIÓN

GALICIA SEMPRE FOI SINÓNIMO DE BO COMER E MELLOR BEBER. OS PRODUTOS DA TERRA GOZAN DE ELEVADA SONA DERIVADA DO PESO DUNHA ELABORACIÓN TRADICIONAL QUE FUNDE CALIDADE E ORIXE. ESTAS CUALIDADES SON POTENTES PUNTOS DE APOIO PARA POÑER EN VALOR O SECTOR AGROALIMENTARIO GALEGO. A UNIÓN EUROPEA ARTELLA FÓRMULAS PARA PROTEXER OS MODOS TRADICIONAIS DE ELABORACIÓN COMO FONTE DE VALOR ENGADIDO AO PRODUTO E QUE Á VEZ SIRVA DE ACICATE PARA A SÚA PROMOCIÓN COMERCIAL, VALORIZACIÓN E APOIO AO FUTURO DO AGRO COMUNITARIO

En Galicia existen a día de hoxe preto de vinte produtos amparados por Indicacións Xeográficas Protexidas (IXP) ou Denominacións de Orixe Protexidas (DOP), dúas das principais figuras de recoñecemento europeas para os alimentos e produtos de calidade. A súa protección só se outorga a aqueles produtos dun país, dunha rexión ou dun lugar específico, que serve para sinalalos, e por cuxa orixe posúen sonda, cualidades ou características determi-

nadas. No caso das Denominacións de Orixe Protexidas o proceso de produción, transformación e elaboración debe realizarse nesa mesma zona xeográfica delimitada, mentres que no caso das Indicacións Xeográficas Protexidas é suficiente con facer un só paso dos tres do proceso.

O agro galego agarda converter en indicacións ou denominacións protexidas oito produtos máis, agora

en proceso de tramitación, o que dá conta dos posibles beneficios do seu amparo. Carlos Manuel Rodríguez, presidente do Consello Regulador da Indicación Xeográfica Protexida Pan de Cea, describe o aproveitamento que están a tirar do selo de calidade os 17 produtores inscritos, dende a súa constitución en 2005: “Dende que somos IXP aumentaron as vendas de pan de Cea entre un 30% e un 40% e abríronse portas importantes, como as das tendas *delicatessen* ou áreas comerciais”.

O crecemento das vendas deriva, en boa parte, da saída a outras comunidades autónomas. “Temos panadeiros que destinan o 90% do pan para fóra. En conxunto, a nosa indicación xeográfica exporta un terzo da súa produción a outros lugares de España”, apunta Rodríguez. O presidente do Consello Regulador recoñece que este selo de calidade marcou un “antes e un despois”,

porque, a pesares de que o pan de Cea tiña moito nome, “antes non se ofrecía a comerciantes nin a distribuidores” O volume de negocio actual oscila entre os 800.000 e os 900.000 euros.

Os resultados de Pan de Cea, a primeira indicación xeográfica que se lle dá a un pan en Europa, son análogos, aínda que posteriores, a outras indicacións de máis longa traxectoria como a de Pataca de Galicia, que comezou como Produto de Calidade hai vinte anos. “Hoxe temos presenza en toda Galicia, nos grandes centros de consumo de España, como Madrid, Barcelona, Valencia, Sevilla, entre outros, e en todas as cadeas e mercados centrais”, afirma o presidente do seu Consello Regulador, Julio Fernández. A produción anual controlada da pataca galega ascende a máis de 15 millóns de quilos. Aínda así, o camiño cara a exportación a mercados doutros países terá que agardar posto que a produción “non cobre as demandas dentro de España”.

Un bo ano para o mel

Pola contra, indicacións xeográficas como Mel de Galicia lánzanse aos mercados exteriores con expectativas de crecemento cada vez maiores. Polo momento, o mel galego chega a Francia, Alemaña, Países Árabes e Estados Unidos. “Temos un ano especialmente prolífico no que o volume de produción aumentou un 64% sobre o exercicio anterior”, explica a presidenta do Consello Regulador, María Esther Ordóñez.

Loitar contra a fraude que se practicaba nalgúns sectores, apropiándose indebidamente da reputación dun produto cunha determinada orixe, motivou o nacemento de moitas indicacións e denominacións. Julio Fernández admite que “a idea de seren amparados por Europa xurdiu porque se vendía por pataca galega moita que non o era, des-

prestixiándoa, mentres que a persecución do delito era moi difícil". Hoxe en día as cousas mudaron e como asegura Fernández, "xa non hai quen se meta cunha Indicación Xeográfica Protexida porque a normativa actual persegue a aqueles envasadores que poñan que a súa orixe é Galicia ou calquera imitación similar sen o ser".

Outras denominacións como a de Orujo de Galicia-Augardente de Galicia seguen atopando dificultades e loitando para atallar a fraude e competencia dos mal chamados "produtos caseiros", explica Evaristo Rodríguez, presidente do Consello Regulador. "O orujo era unha bebida tradicional que todo o mundo facía na casa e que se comercializaba a granel, porque a nivel impositivo ten unha carga do 50%. Dá moitos beneficios para os que xogan fóra da legalidade. Ademais estase a desprestixiar o produto cando un bar ou restaurante agasalla ao consumidor cun chupito dunha botella sen precinto, nin nada, e asumindo riscos importantes a nivel sanitario" expón Evaristo Rodríguez, quen estima que o modelo a seguir sería o vitivinícola. "Todo aquel que quere probar un bo viño, sabe que debe recorrer a unha denominación de orixe", conclúe.

Estes motivos empuxan ás distintas denominacións ou indicacións a pensar en medidas que animen ao produtor e ao consumidor. Neste sentido, Evaristo Rodríguez informa que están a estudar un cambio de regulamentación que afectaría á maneira de elaborar os licores tradicionais. "Imos rebaixar a cantidade de orujo para que sexa máis suave". Iso sí, respectando o proceso tradicional, "a través de maceración con produtos naturais, sen edulcorantes artificiais, nin esenciais, nin aromatizantes", concreta.

A estratexia pasa por conquistar novos públicos e transformar a imaxe do produto. "É moi importante ter

un deseño elegante, distinguido, ben presentado, que evolucionou no proceso de destilación e que ofrece garantía de calidade a quen o consume", explica o responsable do consello regulador do orujo galego.

I+D+i nos produtos

Se ben é certo que os produtos de calidade amparados cun selo europeo gozan de boa saúde nos mercados, non é recomendable durmirse nos loureiros. Neste sentido, a directora de Sustentabilidade Agrícola e Desenvolvemento Rural da Unión Europea, Ángeles Benítez, advertía no último Foro Europeo sobre a Calidade dos Alimentos que as indicacións xeográficas teñen caducidade se non se realizan investimentos en innovación. "Véndese exclusividade e esta percepción tradúcese en prezos máis elevados e máis estables que o produto convencional, polo que é necesaria unha xestión de calidade da produción que garanta o carácter aberto de propiedade intelectual e un comportamento compatible coas leis de competencia", explicou.

Algunhas marcas de calidade galega tomaron boa nota. Mel de Galicia está a desenvolver un proxecto de investigación en colaboración co Grupo de Bioloxía Vexetal da Universidade de Vigo. Principiaron en 2008 e rematarán en tres anos. "A composición do mel é moi rica en minerais, fenois ou antioxidantes de xeito natural e este traballo científico trata de constatalo mediante a recollida e análise de numerosas mostras de mel de toda Galicia", explica a presidenta do Consello Regulador, María Esther Ordóñez.

Trátase de poñer en valor un alimento e trasladar esta información aos consumidores, a través dunha etiquetaxe que describa as características nutricionais e funcionais do mel que están mercando. "Facemos a investigación porque toda información contida na etiqueta

debe estar avalada por un estudo científico que o corrobore”, aclara Ordóñez.

A promoción é tamén unha prioridade. Pan de Cea vén de estar en Promoción Alimentaria da Cornisa Cantábrica, unha feira celebrada en Santander. É habitual atopalos noutras como Alimentaria, en Barcelona, Xantar en Ourense ou Fitur

en Madrid. En Turisport organizará unhas catas de promoción no recinto feiral de Silleda. Pola súa banda, Pataca de Galicia regresou recentemente de Fruit Attraction, unha feira profesional de froitas e hortalizas celebrada en Madrid. Así mesmo, en 2008, Ano Internacional da Pataca, organizaron en Xinzo da Limia un Salón Monográfico da Pataca, “que atraeu xente de toda

España e Francia”, explica Julio Fernández. En Mel de Galicia miran cara a mocidade e tratan de fomentar o consumo do mel, pero tamén cara o sector hostaleiro, mediante un recetario de pratos que inclúen mel. A filosofía é que non basta con ter nome e recoñecemento, senón que hai que estendelo ou dalo a coñecer noutros mercados, segundo o caso.

Grupos de Desenvolvemento Rural

DINAMIZADORES DAS BISBARRAS GALEGAS DENDE 1991

OS GRUPOS DE ACCIÓN LOCAL TIVERON QUE TROCAR DE NOME POR CONTA DUN ACRÓNIMO QUE REMITÍA A ALGO MOI DIFERENTE DO SEU LABOR. ASÍ OS GAL MUDARON EN GDR, GRUPOS DE DESENVOLVEMENTO RURAL, NAS COMUNIDADES DE GALICIA E ANDALUCÍA, PERO EN ESENCIA SEGUEN A SER O MESMO QUE CANDO SE CONSTITUÍRON NO ANO 1994 GRAZAS AOS CARTOS QUE ACHEGA EUROPA

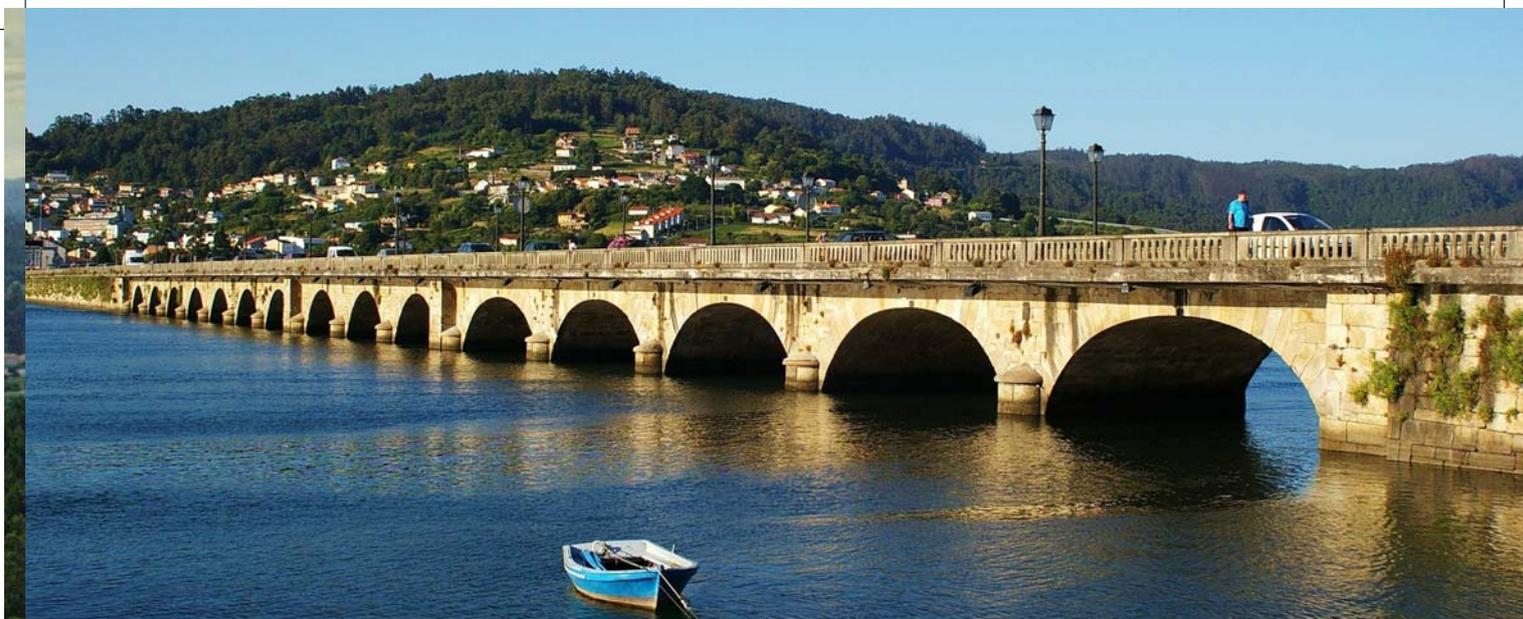
Os Grupos de Desenvolvemento Rural (GDR) actúan coma dinamizadores do contorno rural, no eido económico, social, cultural e medioambiental, grazas ao papel que a Comisión Europea lles atribuíu. Están compostos por asociacións sen ánimo de lucro, de carácter público e privado equitativamente e ligadas a un territorio comarcal. Na actualidade existen 31 en Galicia. O número de grupos en períodos financeiros anteriores foi de dezaseis, tres e catro.

Belén Hernández, a xefa da Subdirección de Relacións cos Grupos de Desenvolvemento Rural na Axencia Galega de Desenvolvemento Rural (Agader) afonda na explicación e apunta que os GDR nútrense dos únicos fondos comunitarios que se deixan en mans da poboación e por iso teñen unha grande repercusión social. Aínda así, Hernández apunta que os Grupos “teñen que mover moito a iniciativa privada á hora de mobilizar recursos de financiamento dos seus proxectos”. “Para este

período prevese que o mobilizado sexa outro tanto semellante á dotación pública. Ata o de agora sempre se acadou, pero nestes momentos co escenario da crise non sabemos”, recoñece.

A achega de fondos públicos destinados aos Grupos de Desenvolvemento Rural ascende a 149 millóns de euros con cargo ao Programa LEADER no período 2007-2013, que se xestionan a través do Programa de Desenvolvemento Rural. “Hai que ter en conta que a partir deste período o LEADER xa non é unha iniciativa, como ata agora. A Comisión Europea considerou que dende a súa aplicación en 1991 xa ten demostrado a súa efectividade, polo que abandona o seu valor piloto e se converte nunha medida ordinaria do Programa de Desenvolvemento Rural”, puntualiza Hernández.

“Os GDR son un fiel reflexo da sociedade que os conforma, o seu dinamismo depende, nin máis nin

menos, da xente que forma parte deles”, sostén Belén Hernández. Organicamente son asociacións normais cos seus estatutos, que adquiren a condición de GDR en canto Agader lles dá o visto e praxe e concede unha dotación financeira para executar un Plan Estratéxico que o grupo presenta á Axencia para dinamizar a súa área territorial.

“O financiamento é a nosa primeira preocupación”, admite Miguel Teijido, xerente do GDR Euroeume, constituído como tal no ano 1996, e cuxa área de actuación se cingue aos concellos coruñeses de Cabanas, A Capela, Monfero, Moeche, Pontedeume, As Pontes, San Sadurniño, As Somozas e Vilarmaior. “Cada grupo temos un cadro financeiro, asinamos un convenio con Agader para xestionar fondos comunitarios na comarca. A primeira pregunta que nos plantexamos é se seremos capaces de xestionalos”, expón Teijido cando fala da preocupación pola repercusión da crise económica. “Antes si había participación privada e tiñamos apoio dos bancos”, matiza.

A subdirectora de Relacións cos Grupos asegura que “o nivel de execución de fondos é parello a outros programas, pero moito máis complicado porque os recursos son xestionados por persoas que non teñen por que ser especialistas”. Neste sentido, Hernández garante que todos contan con apoio e asesoramento técnico, xurídico e fi-

nanceiro en Agader. Pero ante todo tamén está comprobado que no seo dos GDR non vén mal un pouco de man esquerda, sobre todo, na coordinación.

Na directiva de Euroeume figuran 26 persoas. Moitas delas son alcaldes ou presidentes de diferentes asociacións e “ás veces, chegar ao consenso non é sinxelo porque cada quen barre para casa”, admite Teijido. Pero acádase, e por iso está convencido de que “os Grupos de Desenvolvemento Rural son un instrumento eficaz para a concertación sociopolítica”. Á súa vez, Belén Hernández advirte que para garantir o bo funcionamento do grupo cómpre que “nin se tecnocratice nin se politice”, é dicir, que exista unha relación equilibrada entre as tres patas dos grupos: a directiva, a xerencial e a base social.

As “pegadas” de Euroeume

O xerente de Euroeume tamén é consciente de que boa parte do camiño está feito tendo iniciativa e preocupación por dinamizar o territorio. Ideas para facelo non lles faltan a vulgar polo conseguido. Unha das iniciativas máis substanciosas foi a posta en marcha da Agrupación Agroalimentaria do Eume, no principio do 2004. Aglutina a máis de 40 entidades entre empresas, cooperativas, agricultores e persoas relacionadas coa produción e distribución agraria. “Comezouse por promover pequenos circuitos de venda na zona, que se foron es-

tendendo progresivamente. Primeiro Ferrol, logo A Coruña e agora xa chegamos ata Santiago de Compostela”, comenta Teijido. O ano pasado inauguraron a primeira tenda de venda por Internet, que se presentou na Casa de Galicia de Madrid.

O GDR Euroeume agrúpase en torno a mesas sectoriais á hora de facer propostas e organizar o traballo. É o normal cando existe un volume considerable de colectivos e persoas no grupo, como é o caso. Unha das máis activas, indica Teijido, é a forestal, que está a proxectar un plan de certificación forestal para as masas arbóreas da zona e así mellorar o seu rendemento económico. Arredor doutras delas, a mesa sectorial das Asociacións, xermolou a idea de crear un xornal para a comarca, que se chama “Pegadas”.

“Viabilizar un medio de comunicación no rural é complexo, pero tamén existe unha forte demanda de información sobre o que lles é próximo, cando os medios xeralistas non se fan eco”, observa o xerente do grupo de Euroeume. O xornal, que sae cunha periodicidade mensual, goza dunha grande aceptación en toda a bisbarra, logo de tres anos nas rotativas. “Xa existen trinta puntos de venda que cobren a zona, poboada por máis de 37.000 persoas, e contra pronóstico, os pequenos núcleos rurais son os máis receptivos”, describe Miguel Teijido.

MÁIS DE 200 INICIATIVAS

A última convocatoria de Agader aprobou 220 proxectos dinamizadores dos GDR, baixo o programa LEADER. Trátase de iniciativas que foron bosquexadas dende as mesas dos GDR ou que partiron da iniciativa individual dalgún emprendedor ou emprendedores rurais que acudiron nalgún momento ao GDR da súa zona para reclamar axuda e asesoramento. Moitas delas convertéronse en verdadeiros casos de éxito. Agader, a través da súa páxina web, non dubida en salientalas.

Os exemplos son abondosos. Así é o caso da recuperación dunha antiga aldea campesiña, A Cernadela, no concello lugués do Covelo, que dedicaron a actividades turísticas de lecer no medio rural. Pola súa banda, o bodegón de Blandina Blanco, na parroquia ourensá de Pobra de Trives, converteuse nunha cafetería “moderna”, dende que introduciron no seu mesón tradicional pezas da colección etnográfica da zona. Os mesmos promotores recoñecen que é como “ir tomar un viño ao museo”. Son expoñentes de como mesturar iniciativa con boas ideas que abren novas oportunidades no rural, aínda que estean baseadas en oficios de antigo. Así o viu con claridade Gumersindo Espiña, quen soubo combinar dúas interesantes liñas de negocio: unha casa de turismo rural cunha cerería nun complexo rehabilitado, no que aínda se conserva un lagar de cera. “Para mín isto é coma un xogo e non quería que se perdese algo de tan vello na familia”, confesa.

Os Grupos de Desenvolvemento Rural naceron con tres características básicas herdadas da filosofía LEADER, segundo aclara a subdirectora de Relacións cos GDR, Belén Hernández: a territorialidade, a integración e a participación”. Isto supón que as accións dinamizadoras sempre se deberán impulsar dende unidades territoriais pequenas, como a bisbarra; que un mesmo proxecto ten que estar vinculado con áreas diversas, como o turismo, a artesanía ou os oficios gandeiros, por exemplo; e, final-

mente, que a base social sexa quen teña a iniciativa e sexa quen de levala adiante .

En moitos casos vese cumprido algún, senón todos estes requisitos. Non fai falla máis que ollar para iniciativas como a de O Brexeo, unha sociedade agraria do concello de Sobrado (A Coruña), onde no lugar dunha antiga explotación gandeira se estableceu un complexo que integra unha granxa-escola, un zoo de animais domésticos, unha fábrica e un museo de queixos, xunto cun restaurante e unha tenda. Os exemplos semellan ilimitados e, sobre todo, moi imaxinativos, como o dunha envasadora de esterco de cabra para a súa comercialización como adubo orgánico; un obradoiro artesán de fabricación de instrumentos musicais de percusión coma pandeiretas e tambores; unha fábrica de nasas, mangos para ferramentas e outros elementos de madeira; unha escola de voo en ultralixeiro, con oferta de rutas aéreas por Pontevedra; e o establecemento de empresas de servizos nas novas tecnoloxías de información e a comunicación, entre outros.

Todas son mostras do traballo realizado dende “abaixo cara arriba”, é dicir, cando a sociedade rural, dun xeito individual ou colectivo, é protagonista do seu propio desenvolvemento e non unha mera receptora de axudas.

UN AMBICIOSO PROXECTO TURÍSTICO NO CORAZÓN DO EUME

O Grupo de Desenvolvemento Rural do Euroeume acariña na actualidade un ambicioso proxecto turístico, que denominan “Espazo Temático Patrimonial Castelos e Mosteiros do Eume-Xuvia”.

A idea é inventariar os recursos histórico-artísticos e naturais da comarca para crear un “único produto patrimonial e turístico”. O xerente do GDR, Miguel Teijido, insiste na alta concentración de bens culturais da zona. “Temos os mosteiros de Monfero e Caaveiro, os castelos de Moeche, Narahío, Pena Leboeira ou o Torreón de Andrade, por exemplo”.

Así queren musealizar estes inmobles e espazos adxacentes, xe-

rando servizos adicionais, como a representación nestes espazos de capítulos históricos vinculados á contorna. Todos eles contan cunha unidade temática, o mundo medieval e, en concreto, a casa nobiliar dos Andrade. “Estas fórmulas xa son coñecidas fóra de Galicia, como no caso da ruta dos Cátaros en Francia”, apunta Teijido.

Baixo o paraguas dunha xestión conxunta que implique a participación de variados axentes, o proxecto persegue relacionar o produto patrimonial con outros recursos existentes. “Témolos naturais como As Fragas do Eume e os espazos Xuvia-Castro e Ortigueira-Mera e tamén miramos cara a actividades como obradoiros agroalimentarios

e servizos hostaleiros, oficios artesanais, festas e eventos, cos que se poderían crear paquetes turísticos”, explican. O propósito é prolongar a estancia dos visitantes. A pesar de que a zona careceu dunha xestión patrimonial e de promoción chegaron uns 28.000 o ano pasado.

A aspiración coa posta en práctica do plan é superar os 100.000 visitantes porque o contorno é privilexiado. “É a única comarca galega declarada Paisaxe Pintoresca, dende 1971”, defende Miguel Teijido. Por iso, agora se afanan por promover a candidatura da zona a Reserva da Biosfera pola Unesco e xa pensan en coordinar un equipo de xestión que contribúa á divulgación do patrimonio natural.

EUROPA PON 39 MILLÓNS PARA MELLORAR O ABASTECIMENTO E SANEAMENTO DE AUGA

Os fondos FEDER e de Cohesión proporcionan un caudal financeiro en Galicia que axuda a intervir na depuración e abastecemento doutros caudais, os hídricos neste caso. Destínanse á construción de estacións depuradoras, de novas redes de colectores ou de abastecemento. Na actualidade están rematadas ou en execución, deica o fin do primeiro trimestre de 2010, 91 actuacións. A achega comunitaria ascende a 39 millóns de euros sobre o investimento total que acadará os 61 millóns de euros

Un dos principais xestores da política hidráulica de Galicia, o organismo autónomo Augas de Galicia, pertencente a Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestrutur-

ras, encamiña todas estas actuacións cara a dúas grandes liñas de acción. “A primeira, en materia de saneamento, trata de dar cumprimento á Directiva 91/271 CE de Tratamento de Augas Residuais, que marca a obriga de que todos os núcleos de poboación de máis de 2.000 habitantes dispoñan de áreas de tratamento de depuración secundaria. A segunda, no eido do abastecemento, implica garantir en cantidade e calidade o subministro de auga á poboación naqueles núcleos previstos na planificación realizada por Augas de Galicia”, indica a súa presidenta, Ethel María Vázquez Mourelle.

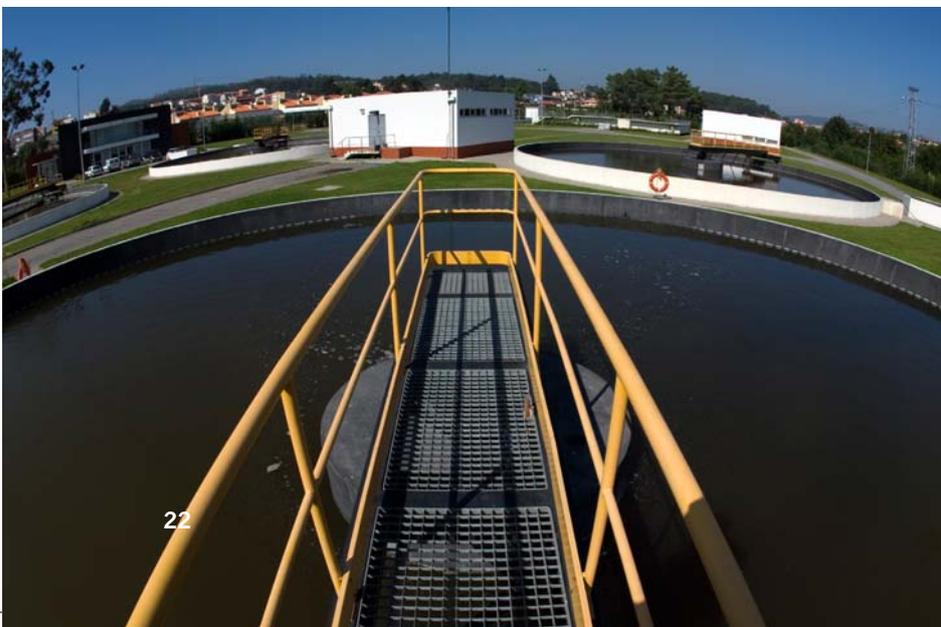
Augas de Galicia prevé rematar no primeiro trimestre de 2010 nove

EDAR (Estacións Depuradoras de Augas Residuais) no territorio galego, cinco das cales se situarán na provincia da Coruña, nos concellos de Abegondo, As Pontes, Curtis, Fisterra e Santiago de Compostela (Aríns). No mesmo horizonte temporal conta con finalizar a estación de Palmeira, no concello lugués de Xove, e as de Catoira e Cerdedo, na provincia de Pontevedra.

A necesidade da depuración

Vázquez Mourelle insiste na perspectiva integral para traballar no saneamento das augas. “Hai que integrar sistemas, estruturas de control de augas pluviais, porque son estas as que saturan a rede de saneamento. Para sanear un núcleo non basta con facer depuradoras, hai que estudar un sistema de colectores secundarios, colectores interceptores, estacións de bombeo e EDAR”.

Tamén se recomenda ter en conta na planificación do saneamento o medio receptor, motivo polo cal existen os plans de saneamento locais das rías, que contan cun plan contable específico para o ano que vén. A presidenta de Augas de Galicia advirte da necesidade de depuración, dado que na Galicia costeira “existen máis de 7.000 puntos de vertidos, 2.000 deles de carácter moi grave”.

As dúas actuacións en materia de depuración en estado actual de execución que resaltan polo seu investimento dende Augas de Galicia, son as de As Pontes e as de Aríns, en Santiago de Compostela. No primeiro caso o orzamento asignado ascende a máis de catro millóns de euros, do cal o 75% procede de Europa. A asignación monetaria disposta para o saneamento da conca do río Aríns suma preto de 2,5 millóns de euros, dos que o Fondo de Cohesión achega o 80%.

As obras nas Pontes principiaron no pasado mes de maio. A rede de colectores que existía neste concello da comarca de Ferrolterra vertía as súas augas residuais ao río Eume en varias localizacións, polo que cumpría deseñar unha infraestrutura que concentrase todos eles nun único punto, para que antes da súa chegada ao caudal fluvial se depurase previamente, aseguran dende Augas de Galicia.

A obra que se está a executar inclúe un sistema de colectores, con catro estacións de bombeo, das cales unha delas substitúe un bombeo existente, coas súas impulsións correspondentes, de xeito que se recollerán augas residuais que agora se estaban a verter directamente ao río. A depuradora está deseñada para tratar un caudal diario de

5.000 metros cúbicos de auga, cunhas previsións de cobertura que chegan ata os 20.000 habitantes. Esta infraestrutura contará con tratamento biolóxico, de lodos e desinfección.

No caso de Aríns, “o obxectivo das obras é crear unha estación depuradora e unha rede de colectores que intercepten as augas residuais da poboación actual na conca do río pero que tamén poidan satisfacer as necesidades nun horizonte de 25 anos, tendo en conta o crecemento previsto no Plan Xeral”, apuntan dende o organismo autónomo da Consellería de Medio Ambiente. As actuacións, que xa están rematadas, integran o sistema de colectores e a EDAR, deseñada para atender unha poboación de 16.000 habitantes e o procesamento dun caudal diario duns 5.600 metros cúbicos.

Levar auga a pequenos núcleos

Os fondos FEDER tamén proporcionan os recursos necesarios para a execución doutras estacións depuradoras necesarias para acadar os obxectivos marcados pola directiva comunitaria, como as do Carbaliño, O Grove, Malpica, Bandeira, Corme ou Arzúa, todas elas en execución, pero cun prazo de remate previsto para o primeiro trimestre do ano que vén.

En Galicia “é moi difícil levar a auga a núcleos moi pequenos, xa que existen hándicaps importantes como a dispersión orográfica”, sinala Vázquez Mourelle, que identifica a “insuficiencia de recursos económicos” como un dos inconvenientes. Por iso é tan importante todo o que poida vir dende a Unión Europea, “porque temos grandes necesidades e sen apoio económico-financieiro non podemos conseguilo”, afirma, mentres suxire a conveniencia de destinar fondos FEDER tamén para a “explotación das estacións depuradoras”.

Os plans do organismo Augas de Galicia para o abastecemento de augas recollen actuacións que estarán cofinanciadas dende a UE. As intervencións na provincia da Coruña serán en Ponte do Porto, no concello de Camariñas, traballarase tamén na ampliación da rede de distribución de auga en Mesía e no abastecemento en Portosín. En Lugo intervirase nas redes de abastecemento de Begonte, Cospeito e Vilalba. Na provincia de Ourense levaranse a cabo obras de abastecemento en Piñor de Cea. En Pontevedra as actuacións contempladas desenvolveranse nas localidades de Moaña, Piñeiros de Broullón e Vilaboia. Tamén se traballa para que todas elas estean rematadas antes do primeiro trimestre de 2010.

Formación para adultos

E-LEARNING PARA PACIENTES CON LESIÓNS MEDULARES

OS PACIENTES DA UNIDADE DE LESIONADOS MEDULARES DO COMPLEXO HOSPITALARIO UNIVERSITARIO A CORUÑA PROBARON CON ÉXITO UNHA INICIATIVA DE APRENDIZAXE ELECTRÓNICA QUE MOSTROU AS POSIBILIDADES QUE ABREN OS AVANCES TECNOLÓXICOS. A EXPERIENCIA GALEGA FOI UNHA DAS MÁIS EXITOSAS NUN PROXECTO QUE SE ABORDOU EN SEIS HOSPITAIS DE EUROPA CON PACIENTES QUE SUFRÍAN DISTINTAS DOENZAS. AGORA BUSCA CONTINUIDADE

A idea xurdiu en Austria, pero era exportable. A Comisión Europea axudou a través do seu programa Sócrates/Grundtvig1, cun orzamento de 511.664 euros, a que un consorcio con institucións educativas de seis países (Austria, Francia, Alemaña, Polonia, Suíza e España) traballase en común nun proxecto centrado no desenvolvemento dun sistema de ensino virtual pensado para pacientes hospitalizados.

Pola banda española realizou o labor un equipo de investigadores da Facultade de Ciencias da Educación da Universidade de Santiago de Compostela que traballou, xunto co Centro de Supercomputación de Galicia (Cesga), no proxecto, que para entón, outubro de 2005, xa tiña nome: e-Hospital. “Dende o

principio vimos que para que a nosa proposta tivera validez tiñamos que contar cun hospital”, lémbrese María José Rodríguez Malmierca, responsable do área de e-learning do Cesga.

En cada país participante no proxecto púxose en marcha unha iniciativa con características diferenciais en canto atinxe a pacientes e tipo de formación. Así, en Austria focalizaron o traballo cara os enfermos oncolóxicos ou internos en unidades de cardioloxía e diálise, en Francia a enfermos de Alzheimer ou en Suíza a pacientes aqueixados de anorexia.

En Galicia, a Universidade e o Cesga acadaron un socio perfecto no Complexo Hospitalario Universita-

rio A Coruña, por entón chamado Juan Canalejo, e testaron o sistema na súa Unidade de Lesionados Medulares. “Alí atopámonos segundo a época do ano con dez ou quince persoas hospitalizadas”, apunta a responsable de e-learning do Cesga. Decidiron ofrecerlles uns contidos educativos centrados na introdución ao manexo de Internet e as novas tecnoloxías. “Tratamos de que fora algo flexible porque podería haber xente que xa tivera coñecementos, pero atopámonos con moitos alumnos que non usaran o ordenador e que a raíz do curso terminaron comprando un portátil”, asegura Rodríguez Malmierca.

Oito módulos

A coordinadora do proxecto pola Universidade de Santiago foi a profesora Carmen Fernández Morante, do Grupo de Tecnoloxía Educativa, que incide en que na actualidade nos hospitais só se ofrece formación aos nenos pero non aos adultos. “Cando un adulto cunha enfermidade crónica entra nun hospital, as horas que pasa alí poderían aproveitarse para a súa educación, o que resulta de grande interese, tanto para a súa recuperación como para a súa formación”. No Cesga abundan nesta tese. “Na universidade levaron a parte de titorización e nós asumimos un papel técnico de instalar a ferramenta e darlle un soporte visual aos cursos. Fixemos oito módulos pensados para o tem-

O PROXECTO OFRECEU A LESIONADOS MEDULARES DO COMPLEXO HOSPITALARIO DE A CORUÑA FORMACIÓN E CONTIDOS EDUCATIVOS CENTRADOS NO MANEXO DE INTERNET E AS NOVAS TECNOLOXÍAS

po de hospitalización, pero tamén para cando a xente estea fóra, non se trata dunha formación vencellada tan só á súa estada no hospital”, matiza Rodríguez Malmierca. A implicación do Complexo Hospitalario Universitario A Coruña foi total porque os médicos decatáronse de que contribuía de maneira moi positiva á recuperación dos pacientes e a súa integración na sociedade.

Os pacientes afectados por unha lesión medular adoitan ser xente nova e teñen en común que deben pasar moitos meses hospitalizados ou en rehabilitación. Na maior parte dos casos, debido á súa nova situación, cando saen do hospital vense

na obriga de cambiar de traballo, o que lles esixe reinserirse, polo que o máis habitual é que o poidan facer no eido das novas tecnoloxías ou do teletraballo.

Pensando no futuro

O curso multimedia especializado en alfabetización dixital, que xa se incluíu de xeito estable no catálogo de títulos oficiais da Universidade de Santiago, ofrécelles unha certificación oficial de formación. “Tratamos de favorecer o desenvolvemento de competencias dixitais nestes pacientes, que lles permitiran traballar no futuro como deseñadores multimedia ou titores de formación, fundamentalmente”, sinala a profesora

Carmen Fernández. Ademais, os pacientes con lesión medular ata agora debían acudir a un centro especializado en Toledo se querían recibir formación, xa que era o único especializado en toda España. Os alumnos dispoñen da axuda dun titor, co que traballan tanto a distancia como de xeito presencial no propio centro hospitalario unha vez á semana.

As limitacións de mobilidade dos lesionados medulares levaron aos investigadores a utilizar software e hardware adaptados a cada caso, co fin de que os alumnos puideran interaccionar co ordenador. Empregáronse ratos visuais, que permi-

ten, a través dunha webcam e mediante o movemento dos ollos ou da cabeza, mover o rato logo dun período de adestramento. No caso de alumnos que se atopan totalmente postrados na cama recorreron a programas de recoñecemento de voz. A metodoloxía de traballo combinou as sesións presenciais coas virtuais, o cara a cara entre alumno e titor e as clases grupais no hospital. Buscouse que os pacientes acadaran autonomía nun dobre sentido: para empregar con eficacia o sistema tecnolóxico, manexar os equipos, adaptarse ao software ou comprender o contorno visual de formación; e tamén se fixo un esforzo por que comprenderan a proposta que se lles plantexaba, adquiriran rutinas de estudo e souberan como demandar o apoio do titor.

O resultado da iniciativa foi moi satisfactorio. Dos trece alumnos que participaron nesta experiencia, dez superaron o curso e recibiron un certificado de aproveitamento da Universidade de Santiago de Compostela, que os capacita para o desenvolvemento de competencias

en materia de alfabetización dixital. Ademais o Servizo de Informática do Complexo Hospitalario A Coruña recibiu polo proxecto E-Hospital o premio Computerworld ao impacto no cidadán en Galicia como a institución que máis impulsou o emprego das TIC para o benestar dos cidadáns. Guillermo Vázquez, coordinador do equipo, mostrouse satisfeito polo premio. “É a primeira vez que recibimos un recoñecemento a este nivel”, di antes de celebrar ter conquistado “un proxecto realmente exitoso”. “As novas posibilidades tecnolóxicas, como o wi-fi, fan que hoxe sexa posible unha idea que xa intentáramos de maneira frustrada hai quince anos”, asegura.

Unha iniciativa con percorrido

Trala validación do sistema de aprendizaxe electrónico para adultos hospitalizados, o equipo está en condicións de estendelo a outros centros. Nesta liña, varios hospitais xa mostraron o seu interese pola posta en marcha desta iniciativa. E a idea dos investigadores é poder aplicala a outro tipo de pacientes e disciplinas. Tamén se traballa noutro futuro proxecto europeo destinado a deseñar a formación

dos educadores hospitalarios, cuxa función será a de poder axudar ao desenvolvemento do e-learning nos hospitais e en todo tipo de centros de saúde. “As entidades que promovemos a iniciativa tratamos de pechar algún tipo de colaboración para darlle continuidade ao proxecto”, explica Rodríguez Malmierca. Teñen una experiencia de proveito porque a resposta dos pacientes foi moi positiva. “No total dos hospitais europeos que tomaron parte do proxecto o 80% deles dixeron que a experiencia de aprender mentres estaban internados foi positiva e en Galicia o valoraron así todos os participantes”.

Ademais agora xa coñecen mellor cales son as claves á hora de implantar un proxecto de e-learning nun hospital: “En primeiro lugar ten que crearse un equipo de traballo interdisciplinar cunha clara asignación de roles e formado por persoal do hospital, formadores e soporte técnico; o hospital debe ter infraestrutura en canto a computadores dispoñibles, conexión a Internet e dispoñibilidade de ferramentas tecnolóxicas de soporte á actividade; debemos ter un enfoque metodolóxico e xerar unha proposta formativa adecuada aos pacientes que vaian participar e, por último, a titorización ten que ser proactiva e próxima”, matizan os socios de E-Hospital.

E-HOSPITAL PROJECT:
<http://www.ehospital-project.net>

OS FONDOS FEDER FAN POSIBLE UN NOVO XEITO DE PERCORRER MONDARIZ BALNEARIO

Mondariz Balneario é o concello máis pequeno de todo o Estado, con 2,5 quilómetros cadrados. Agora incluso cabe enteiro no peto, dentro dun mp3, dun teléfono móbil ou dunha PDA. Isto é posible grazas á edición de audioguías que incorporan mapas e GPS para ofrecer aos visitantes unha nova oferta turística innovadora e de calidade. O proxecto está liderado polo Concello de Mondariz Balneario, apoiado pola Xunta de Galicia dentro do Programa “Concellos Dixitais 2008-2009”, e cofinanciado polo Ministerio de Industria, Turismo e Comercio, a través do Plan Avanza e o Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER).

Os turistas poderán descargar gratuitamente explicacións, para un reprodutor de son e tamén para o GPS, en galego, castelán e inglés. Os arquivos están dispoñibles na páxina web do concello de Mondariz Balneario ou na mesma biblioteca do concello e acompañan ao visitante naquello que merece da súa atención neste enclave pontevedrés, que malia o seu tamaño ten “moitos recunchos naturais e pegadas da historia”, como advirten as audioguías. As rutas, compatibles cos principais navegadores, tamén se poderán prevvisualizar en Google Earth e en Google Maps a través da web municipal. Un dos valores do sistema, segundo os responsables do concello, é a calidade de son que ofrece ao visitante, xa que as explicacións foron locutadas por profesionais en estudos de gravación.

Son tres os roteiros polo concello de Mondariz-Balneario audioguías. A duración aproximada de cada unha delas é de dúas horas, aínda que permite gozar ao usua-

rio de total liberdade para marcar o seu propio ritmo. A primeira sitúa ao visitante nos restos megalíticos do dolmen das Tres Cruces e faino continuar ata unha capela de orixe románica, ao longo dun percorrido cun marcado protagonismo da auga. Neste trazado, os visitantes percorren o contorno do complexo termal e o monumento á auga.

O paseo transcorre á beira do río Tea, pasando polo paseo fluvial ata que se acada a Fonte de Troncoso, amparada por unha estrutura de ferro forxado e tellada de uralita azulada. Este manantial, do que abrolla un caudal burbulleante de auga con propiedades minerais é un dos máis emblemáticos do concello. Dende esta fonte a audioguía propón continuar ata o Hotel Mondariz-Balneario ou proseguir ata a Casa do Concello, unha edificación singular, que noutro tempo foi a sede de “Villa París”, unha tenda de artigos téxtiles de calidade.

O roteiro entre Troña a Sobroso ten unha duración aproximada de dúas

horas e media. O locutor acompaña ao visitante indicando o camiño e dirixindo a atención do usuario para que entenda como vivían os antergos no Castro de Troña ou coñeza os segredos do Castelo de Sobroso.

O percorrido entre Mondariz e Covelo vai por unha zona chea de espiritualidade e de historia na que está o Gran Hotel, resultado da remodelación feita en 1973. As audioguías relatan como xa no 1883 dispuña de sesenta habitacións, piscina e salón de lecer que culminou coa súa inauguración como Gran Hotel en 1898.

Construído como un lugar de luxo, os ilustres da época gozaban neste remanso das súas tempadas de descanso. O lugar derivou nun ambiente palacego do gusto de persoeiros como Isabel de Borbón, Emilia Pardo Bazán, Emilio Castelar e ata o mesmo Rockefeller, que gozou dunha atmósfera que agora podemos recrear grazas ás audioguías.

DEZ REFORMAS PARA A POLÍTICA DE COHESIÓN

FABRIZIO BARCA, DIRECTOR XERAL DO MINISTERIO ITALIANO DE ECONOMÍA E FINANZAS, PRESENTOU ANTE A COMISIÓN EUROPEA AS CONCLUSIÓN DO “INFORME BARCA. UN PROGRAMA DE REFORMA DA POLÍTICA DE COHESIÓN” NO QUE EXPÓN OS FUNDAMENTOS DA POLÍTICA EUROPEA DE COHESIÓN, REELABORA O SEU CONCEPTO E FORMULA RECOMENDACIÓN PARA UNHA REFORMA COMPLETA. AS PROPOSTAS FORON ELABORADAS CON TOTAL INDEPENDENCIA DA COMISIÓN, CON ACHEGAS DE EXPERTOS UNIVERSITARIOS E DE FUNCIONARIOS DOS ESTADOS MEMBROS TRAS UNHA SERIE DE REUNIÓNS CELEBRADAS EN 2008

Fabrizio Barca destaca que o seu estudo teórico mostra que a Unión necesita unha política de desenvolvemento económico e social adaptada ás necesidades específicas de lugares moi diversos e que debe xerar máis oportunidades e responder os desafíos aos que se enfrontan os cidadáns como consecuencia da unificación dos mercados. As reformas recomendadas no informe baséanse en dez piares:

1. Concentración nas prioridades básicas

A UE debe concentrar un 65% do seu financiamento en tres ou catro prioridades básicas, aínda que a porcentaxe varíe nos Estados membros e as rexións segundo as súas necesidades e estratexias. Os criterios de asignación do financiamento seguirían sendo en gran medida os actuais (é dicir, baseados no PIB por habitante) aínda que recomenda como prioridade abordar a integración social, a inmigración ou obxectivos como a innovación, o cambio climático ou a demografía.

2. Un novo marco estratéxico

Debe reforzarse o diálogo estratéxico entre a Comisión e os Estados membros (ou as rexións) sobre a base dun marco de desenvolvemento estratéxico europeo que fixe principios, indicadores e obxectivos inequívocos para avaliar os resultados. O calendario sinala para 2010 un compromiso de alto nivel político no futuro da política de cohesión, antes da primavera de 2012 un diálogo estratéxico entre os estados membros e as institucións europeas facilitado por un grupo técnico. E tras esa data prevé a elaboración dun borrador dun marco de desenvolvemento estratéxico europeo, que poña en marcha políticas de innovación, políticas prioritarias, e indicadores e obxectivos para unha asistencia con rendementos e coherente cunha nova regulación.

3. Renovación da relación contractual, a implementación e a comunicación

A Comisión e os Estados deben elaborar un novo tipo de acordo contractual (un contrato de desenvolvemento estratéxico nacional), que obrigará aos estados membros. Este contrato estará centrado en resultados e compromisos comprobables, en relación aos obxecti-

vos e as prioridades. Doutra banda os programas operacionais terán a mesma estrutura e presentaranse simultaneamente. A Comisión polo seu lado, poderá adoptar todo o contrato, adoptar só partes do contrato ou rexeitar a totalidade do mesmo.

4. Reforzo da gobernanza para as prioridades básicas

A Comisión debe fixar un conxunto de “condicións” para as institucións nacionais, como requisito para asignar financiamento a prioridades específicas, e debe avaliar os avances realizados para alcanzar os obxectivos. Haberá un marco institucional para cada prioridade central. A UE establecerá os principios do marco europeo e os seus membros obrigaránse a implementar e respectar eses principios adaptándoos aos seus contextos. Haberá un sistema de asesoramento e seguimento.

5. Fomento dun gasto adicional, innovador e flexible

A Comisión debe reforzar o principio de “adicionalidade”, que garante que os Estados membros non substitúen o gasto nacional por gasto da UE. É necesario un compromiso contractual para garantir que as medidas sexan innovadoras e creen un valor engadido.

6. Fomento da experimentación e mobilización dos actores locais

A Comisión e os Estados membros deben fomentar a experimentación e un mellor equilibrio entre a creación de incentivos para a implicación local nas políticas e as medidas para evitar que a política sexa “secuestrada” por grupos de interese.

7. Fomento do proceso de aprendizaxe. Evolución cara a unha avaliación anticipada do impacto

Unha mellor definición e aplicación dos métodos para estimar os resultados que se obtiveron en ausencia dunha intervención mellorarían a comprensión de que funciona en cada lugar e exercerían un efecto disciplinario na definición das accións.

8. Reforzo do papel da Comisión como centro de competencia

Desenvolvemento de coñecementos máis especializa-

dos na Comisión, con maior coordinación entre as súas Direccións Xerais, para responder o reforzo da súa función e das súas competencias políticas. Isto implica un investimento significativo en recursos humanos e cambios organizativos.

9. Xestión financeira e control

Compre unha maior eficacia na administración dos Fondos Estruturais mediante o programa actual de simplificación e a análise doutros medios de reducir

os custos e as cargas impostas á Comisión, os Estados membros e os beneficiarios.

10. Reforzo do sistema de contrapoderes

Reforzo do sistema de contrapoderes institucionais entre a Comisión, o Parlamento Europeo e o Consello, mediante a creación formal dun Consello para a política de cohesión. Fomento dun debate continuo sobre o contido, os resultados e a incidencia da política de cohesión.

Fabrizio Barca durante a presentación do seu informe ante a Comisión Europea

A TECNÓPOLE MIRA CARA AS ENERXIAS RENOVABLES

UN PROXECTO EUROPEO DE INNOVACIÓN LIDERADO POLO PARQUE TECNOLÓXICO DE GALICIA PERMITIRÁ MELLORAR A COMPETITIVIDADE DAS PEMES DA EURORREXIÓN QUE TRABALLAN NUN SECTOR EN ALZA

A alianza entre tres organizacións galegas e unha portuguesa permite a posta en marcha de ER-Innova, un proxecto europeo de innovación que acaba de iniciarse co obxectivo de mellorar a competitividade das pequenas e medianas empresas do sector das enerxías renovables da Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal a través das Tecnoloxías da Información e as Comunicacións (TIC).

Baixo o lema *A enerxía das TIC*, o proxecto materializarase nun programa piloto de implantación de ferramentas tecnolóxicas en aproximadamente un centenar de pemes, coa intención de estenderse a continuación a todo o sector das re-

novables e mesmo ser obxecto de transferencia a outros ámbitos de actividade, coas adaptacións necesarias.

Cooperación trasfronteiriza

O Parque Tecnolóxico de Galicia (Tecnópolis) actúa como xefe de filas dun proxecto que tamén implica á Asociación de Empresas Galegas dedicadas a Internet e ás Novas Tecnoloxías (EGANET); a Fundación para o Fomento da Calidade Industrial e o Desenvolvemento Tecnolóxico de Galicia, a través da súa Oficina de Programas Internacionais de I+D+i (OPIDI); e NET Novas Empresas e Tecnoloxías, S.A.-Business and Innovation Centre do Porto (NET-BIC Porto).

A iniciativa está cofinanciada polo Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional da Unión Europea e desenvólvese ao abeiro do Programa Operativo de Cooperación Transfronteiriza España-Portugal 2007-2013. O seu marco temporal é bianual (2009-2010) e conta cun financiamento total de 931.693,68 euros, dos que o 75% procede dos FEDER.

O proxecto enmárcase no interese da Eurorrexión de realizar unha importante contribución ao obxectivo que a Unión Europea formulou na súa Directiva de 2009 de Fomento do uso de enerxía procedente de fontes renovables na que alude a que en 2020 o 20% do consumo enerxético de toda a UE debe proceder de fontes renovables.

A primeira fase do proxecto, que xa está en marcha, consiste en realizar o traballo de campo necesario para identificar as debilidades e catalogar as necesidades reais e es-

A INICIATIVA TEN UN MARCO TEMPORAL BIANUAL E CONTA CUN FINANCIAMENTO DE PRETO DUN MILLÓN DE EUROS, DOS QUE TRES CUARTAS PARTES PROCEDEN DOS FONDOS DE DESENVOLVEMENTO REXIONAL DA UNIÓN EUROPEA

pecíficas das pemes enerxéticas da Eurorrexión. Unha primeira análise reflectiu un débil perfil innovador, o que leva consigo un lento aumento das taxas de emprego e, en consecuencia, unha inadecuación dos perfís laborais á chamada economía do coñecemento, que á súa vez se traduce nunha menor competitividade o espazo rexional. A partir desta apreciación considérase que é preciso reforzar o tecido empresarial da Eurorrexión a través de iniciativas que fomenten a modernización das empresas e o establecemento de estruturas colaborativas entre todos os axentes involucrados na realización de proxectos de I+D+i.

Por outro lado, constatouse que un dos sectores con maior potencial para a xeración de valor engadido a medio prazo é o das enerxías renovables, que presenta unhas perspectivas alentadoras baseándose nunha maior concienciación social sobre o respecto ao ambiente, a necesidade de controlar e diminuír as emisións de dióxido de carbono (CO2) á atmosfera, o encarecemento dos combustibles de orixe fósil e o marco de apoio institucional existente a través das políticas europeas, estatais e rexionais. Non obstante, aínda dilucidando un futuro prometedor para o sector das enerxías renovables, é necesario promover actuacións que reforcen a competitividade das iniciativas empresariais que xorden en torno a el. No caso da Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal isto deberá facerse centrando os esforzos na cooperación transfronteiriza e o impulso das actividades de I+D.

Por outra banda, o reducido tamaño da gran maioría das empresas do sector das enerxías renovables na Eurorrexión colócaas nunha situación vulnerable que dificulta a súa capacidade para competir. Dotalas

*A UNIÓN EUROPEA FORMULOU NUNHA RECENTE DIRECTIVA O
OBXECTIVO DE QUE NO ANO 2020 O VINTE POR CENTO DO CON-
SUMO ENERXÉTICO DE TODA A COMUNIDADE DEBE PROCEDER DE
FONTES RENOVABLES*

das ferramentas precisas para mellorar a súa xestión, modernizar os seus procesos e promover proxectos en colaboración con outras pemes é fundamental para lograr un tecido empresarial forte e con acceso a todas as oportunidades de financiamento público. Neste sentido, considerouse que as Tecnoloxías da Información e as Comunicacions (TIC) son a arma máis efectiva ao servizo das empresas para potenciar a súa competitividade.

Despois da fase inicial de consultas, e tomando como base os seus resultados, procederá ao deseño e desenvolvemento das ferramentas TIC, todas elas de código aberto. O ámbito de actuación destas ferramentas será, en primeiro lugar, o da xestión interna, a través de aplicacións de escritorio para as empresas tales como sistemas de planificación de recursos empresariais (ERP) e de administración da relación cos clientes (CRM). En

segundo lugar, traballarase en ferramentas orientadas a fomentar a cooperación en I+D+i e a venda por internet. O resultado será unha plataforma web para a articulación de proxectos colaborativos na área da investigación, o desenvolvemento e a innovación e para impulsar as transaccións on-line entre os distintos axentes que operan no mercado das enerxías renovables, con especial incidencia na implantación da factura electrónica.

UN CONTORNO DE EXCELENCIA

O Parque Tecnológico de Galicia é un recinto de 550.000 metros cadrados con servizos avanzados para empresas de base tecnolóxica e elevado perfil innovador. Trátase dun contorno de excelencia no que se apoia firmemente a innovación, fomentando a transferencia de coñecemento e de tecnoloxía e favorecendo a creación e o crecemento de empresas, poñendo a disposición destas infraestruturas de calidade e servizos de alto valor engadido dotados coas últimas tecnoloxías.

Inaugurada o 10 de outubro de 1992, a Tecnópole comezou a desenvolver a súa actividade en marzo de 1993 grazas ao esforzo da Xunta de Galicia, que contou, entre outros, co apoio das tres universidades galegas, a Deputación de Ourense e os concellos de Ourense e San Cibrao das Viñas. A súa posta en marcha debeuse á necesidade de crear un contorno de referencia en Galicia dirixido a acoller, apoiar e potenciar iniciativas empresariais de marcado carácter innovador e que apostasen pola tecnoloxía, a investigación e o desenvolvemento como eixes da súa actividade.

O recinto encóntrase no concello de San Cibrao das Viñas, a 12 quilómetros da cidade de Ourense, e está totalmente comunicado coas cidades galegas máis importantes a través de autopistas e autovías. Ademais, está prevista a súa comunicación coa Meseta en menos de

dúas horas a través do tren de alta velocidade.

A entidade, Parque Tecnológico de Galicia S.A, presta servizos ao conxunto do tecido produtivo galego dende a localidade ourensá de San Cibrao das Viñas e acolle nas súas instalacións un total de 81 empresas. Entre o persoal propio e o das empresas, actualmente traballan alí cerca de 1.700 profesionais.

Os servizos centrais de Tecnópole encóntranse no Edificio CEI (Centro de Empresas e Innovación), no que desenvolve o seu labor o persoal da sociedade xestora e onde se sitúa o viveiro de empresas da entidade. Das 55 hectáreas que ocupa actualmente o recinto, un total de 24 están destinadas a parcelas nas que están instaladas empresas e centros tecnolóxicos. As 31 restantes están ocupadas, ademais de polo Edificio CEI, por aparcadoiros, zonas verdes, zonas deportivas e accesos viarios e un heliporto, principalmente.

Contactos e colaboracións

Do total de empresas situadas no recinto de Tecnópole, o 40% encóntranse en parcelas e o 60% restante nos niños dos seus viveiros empresariais. Ademais, dende o Parque Tecnológico operan os centros tecnolóxicos da madeira (CIS-Madeira), da carne (Centro Tecnolóxico da Carne), da metalurxia (Aimen) e de Incubación de Coren (CTI); o

Centro de Innovación, Transferencia e Investigación (CITI) da Universidade de Vigo; e o Laboratorio Oficial de Metroloxía de Galicia (LOMG).

Tecnópole mantén vínculos activos de colaboración con universidades, centros de investigación e empresas, co obxectivo principal de fomentar as actividades de I+D+i, ao tempo que se favorece o desenvolvemento e a competitividade empresarial.

Ademais, a entidade pertence á Asociación de Parques Científicos e Tecnolóxicos de España (APTE) e é membro da Asociación Internacional de Parques Científicos (IASP). Os constantes contactos e proxectos desenvolvidos con estas entidades permítenlle ampliar o seu labor na promoción activa da colaboración entre empresas e centros tecnolóxicos para facilitar a transferencia de tecnoloxía; mellorar a información, relacións e contactos que poidan ser de utilidade para o desenvolvemento empresarial; e promover convenios de cooperación para favorecer a mellora da competitividade das distintas entidades.

Nos próximos meses, un investimento de 14 millóns de euros fará posible duplicar a superficie de Tecnópole co obxectivo de habilitar máis parcelas para a instalación de empresas e centros tecnolóxicos, ademais de amplas zonas verdes, aparcadoiros, accesos e viarios.

“A COOPERACIÓN FAI A FORZA”

ELENA DE MIGUEL GAGO

Directora do Secretariado Técnico Conxunto do Programa de Cooperación Transfronteiriza España-Portugal

Elena de Miguel Gago, a directora do Secretariado Técnico Conxunto do Programa de Cooperación Transfronteiriza España-Portugal (POCTEP), estivo en outubro en Santiago de Compostela para presentar nunha sesión de formación a aplicación informática Fondos 2007, unha ferramenta dirixida a todos os promotores dos proxectos aprobados no marco do POCTEP. Esta aplicación permitirá aos beneficiarios cargar os datos e información precisa para a elaboración de solicitudes de pago dos proxectos aprobados.

Tras a presentación, De Miguel voltou a Badaxoz, sede dun novo organismo de xestión, o Secretariado Técnico Conxunto, que se pon en marcha por primeira vez no POCTEP para o período de financiamento 2007-2013. Dende Estremadura presta apoio ao conxunto de estruturas de xestión do Programa e aos promotores dos proxectos. “Este ano foi moi intenso porque se puxo todo en marcha, tanto estruturas de xestión como o programa en si”, asegura Elena de Miguel, que ofrece algunhas claves para entender mellor a forma de cooperar entre España e Portugal.

Que vantaxes ten esta nova aplicación informática para beneficiarios do POCTEP?

Esta aplicación é a que emprega a Autoridade de Xestión do POCTEP, que desempeña o Ministerio de Economía e Facenda a través da Dirección Xeral de Fondos Comuni-

tarios. É a mesma que se emprega noutros programas de cooperación territorial europea. O interesante é que permitirá que os datos que introduzan os beneficiarios, os Organismos Intermedios e de Control, o Secretariado e a Autoridade de Xestión, faciliten a pista de auditoría e a elaboración de solicitudes de validación de gasto e pedidos de reembolso de FEDER. É fundamental ter aprendido das experiencias anteriores, das auditorías e controis sufridos. Ademais a aplicación está realizada considerando os regulamentos europeos.

Como trascorreron os primeiros meses de funcionamento do Secretariado Técnico Conxunto que dirixe?

O noso Programa Operativo aprobouse pola Comisión Europea o 25 de outubro de 2007. O Secretario Técnico Conxunto instalouse en Badaxoz en decembro do mesmo ano e organizou un seminario de presentación do Programa para lanzar a primeira convocatoria en febreiro de 2008, tendo convocado con anterioridade o primeiro Comité de Xestión e o Primeiro Comité de Seguemento, que aprobou as condicións da mesma.

Ademais, creouse un sitio web para que os candidatos descargasen documentos, como o formulario de candidatura ou os criterios de selección dos proxectos, entre outros, e o mesmo mes abriuse o prazo para presentar candidaturas, que, nunha primeira fase, se estendeu

ata finais de abril, e logo ata finais de xuño para os proxectos de carácter estruturante, aqueles cun peso financeiro superior aos 2,5 millóns de euros e que responden de xeito máis integral á estratexia do Programa e ás súas prioridades.

Finalmente, no Comité de Xestión de xaneiro de 2009, aprobáronse 81 proxectos nos catro eixes prioritarios do Programa: o fomento da competitividade e a promoción do emprego; o ambiente, patrimonio e contorno natural; a accesibilidade e ordenación territorial; e o fomento da cooperación e integración económica e social.

En que medida é importante a achega da Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal no contexto de todas as áreas de cooperación?

Os promotores de proxectos da área de cooperación que forman Galicia e Norte de Portugal son moi activos na presentación de candidaturas en comparación coas catro áreas restantes, que son Norte de Portugal-Castela e León, Centro-Castela e León, Alentejo-Centro-Estremadura, Alentejo-Algarve-Andalucía. Para facerse unha idea, das 328 candidaturas presentadas, 133 eran de Galicia-Norte de Portugal. E dos 81 proxectos adxudicados, máis de 20 corresponden a esta área xeográfica.

Atopa explicación a tanta actividade?

Si, porque nada ten que ver a fronteira entre Galicia e Norte de Portu-

gal coa das outras áreas. Nin pola conformación do territorio, nin pola poboación, nin polos sectores económicos, nin pola lingua. Galicia comparte moitas máis similitudes con Portugal que outras comunidades españolas.

E coopérase de xeito similar noutras eurorrexións do resto de Europa?

Non teño datos ao respecto. O que si é certo é que o POCTEP é un dos programas transfronteirizos que máis dotación teñen. Conta cunha fronteira das máis extensas e diversas da Unión Europea, razón pola que existen varias áreas de cooperación territorial no Programa.

Que temas ou sectores son obxecto de maior colaboración entre os dous países?

A maioría dos proxectos presentados corresponden cos eixes de cooperación relacionados coa competitividade e a promoción do emprego, o ambiente, patrimonio e contorno natural.

As relacións transfronteirizas poden crear efectos contrarios á cooperación como a competencia, entendida en casos como os médicos galegos que emigran ao país veciño ou as empresas que se instalan ao outro lado da raia.

Xa, pero hai que entender que os programas de cooperación europea son basicamente instrumentos de ordenación do territorio. Neste marco hai que xestionar o territorio da fronteira de maneira coherente e en

beneficio do cidadán, o que implica compartir servizos a un e outro lado en función do achegamento ao usuario e da operatividade e non da pertenza a un ou a outro estado. Por exemplo existe un convenio de cooperación polo cal o Hospital Infanta Cristina de Badaxoz, especializado en maternidade, permite ás mulleres portuguesas dar a luz. Pero tamén existen zonas da raia afectadas pola desertización, con falta de comunicacións, transporte e servizos. Por iso é importante que poidan facerse convenios de cooperación, que se aproveite o *know-how* compartido e que o cidadán perciba que nos problemas da súa zona a Unión Europea pode facer algo. Fai falta traballar a nivel destes servizos sociais. Precisamente un eixo prioritario específico do Programa é a integración socioeconómica e institucional. Quedan moitas cou-

sas que facer que representan un reto e para iso hai unha dotación e intención de seguir colaborando.

Pode ser a cooperación unha das barreiras para frear a crise?

Calquera iniciativa que cree ou incentive vencellos entre as rexións e as institucións é un motor que axuda a freala.

O Goberno galego baralla a creación dun lobby España-Portugal para posicionarse ben en Europa de cara ao novo período de financiamento 2014-2020. Neste caso a unión fai a forza?

Sempre que España e Portugal ou outros países da Unión Europea poidan establecer as súas prioridades e traballar en conxunto para poder ver que é máis necesario para o seu futuro, pois mellor. A cooperación fai a forza.

Rede Incopyme

COOPERACIÓN PARA FOMENTAR PEMES INNOVADORAS

SETE SOCIOS DE CARÁCTER TECNOLÓXICO, EMPRESARIAL E UNIVERSITARIO DE GALICIA E NORTE DE PORTUGAL PARTICIPAN NUN PROXECTO ORIENTADO A PROPORCIONAR SERVIZOS PARA QUE AS PEQUENAS E MEDIANAS EMPRESAS DA EURORREXIÓN POIDAN INCORPORAR PROCESOS DE INNOVACIÓN E GAÑAR EN COMPETITIVIDADE

A finalidade última da Rede Incopyme, que se desenvolve dentro do Programa de Cooperación Transfronteiriza España-Portugal 2007-2013, é lograr que “o tecido produtivo da Eurorrexión incorpore a innovación empresarial a través de redes estables e asiduas de cooperación cos centros tecnolóxicos e de investigación”, anticipa Juan Sobreira Seoane, director de Innovación Tecnolóxica da Fundación Instituto Tecnolóxico de Galicia (ITG), entidade participante no proxecto.

Acadar os resultados agardados implica un abondoso traballo que Rede Incopyme vén realizando dende xaneiro de 2009 para crear unha situación de partida favorable. “Queremos fomentar a cultura innovadora como forma de sensibilizar ao empresariado do valor estratéxico da I+D+i para os seus negocios, co-

ñecer a demanda innovadora actual e potencial das empresas e a oferta dos centros tecnolóxicos e outros axentes innovadores para prestar apoio ás pemes, e, finalmente, formar profesionais capaces de intercomunicar produtivamente o sector privado cos centros tecnolóxicos”, resume Sobreira.

O horizonte temporal do proxecto conclúe a finais de 2010. Ata entón, todas as entidades participantes suman esforzos por rematar as actividades previstas, como a análise da oferta e demanda de innovación na Eurorrexión. De momento téñense identificado as fontes que describirán a oferta, “claramente segmentada entre universidades e outras entidades públicas e centros tecnolóxicos”, según Sobreira. Por outra banda, xa está definida a metodoloxía que servirá para ca-

racterizar a demanda de innovación existente nas empresas, das que se seleccionaron 15.000 para observar o seu nivel de implicación nas actividades de I+D+i. Os resultados estarán listos antes de concluír o presente ano.

A análise plasmarase nun Catálogo de Innovación e nun Observatorio, que actualizará os datos recompilados. “Ata o de agora a información sobre a oferta de investigación e innovación é pouco axeitada ao público industrial e empresarial”, apunta Sobreira, quen indica que a análise deberá servir para “proporcionar ás empresas un servizo modulado axeitado ás súas necesidades reais de I+D+i”.

Novos axentes innovadores

Os recursos humanos e materiais que dean soporte á Rede Incopyme serán esenciais para o éxito do proxecto. “Escasean profesionais de innovación vinculados ao eido empresarial capaces de operar como verdadeiros axentes de innovación. Tamén faltan materiais didácticos e de apoio á innovación atractivos, prácticos e comprensibles no campo extra académico”, di Sobreira. O proxecto tratará de subsanar estas carencias coa elaboración deste material e a capacitación de 40 axentes da innovación e auditores tecnolóxicos, que recibirán formación e adquirirán competencias esenciais para o apoio do diálogo entre os centros de investigación e as empresas, así como na realización de *workshops* e creación de ideas de colaboración.

A preparación destes axentes e auditores debe contribuír a reducir barreiras de entrada, como as relacionadas coas empresas que nunca emprenderon proxectos de innovación. “O axente, neste caso, informará dos riscos, pero tamén desmitificará as complicacións. Así mesmo, un axente reducirá os temos de identificación e definición de proxectos de I+D+i naquelas

empresas que xa iniciaran unha traxectoria innovadora”, considera Sobreira.

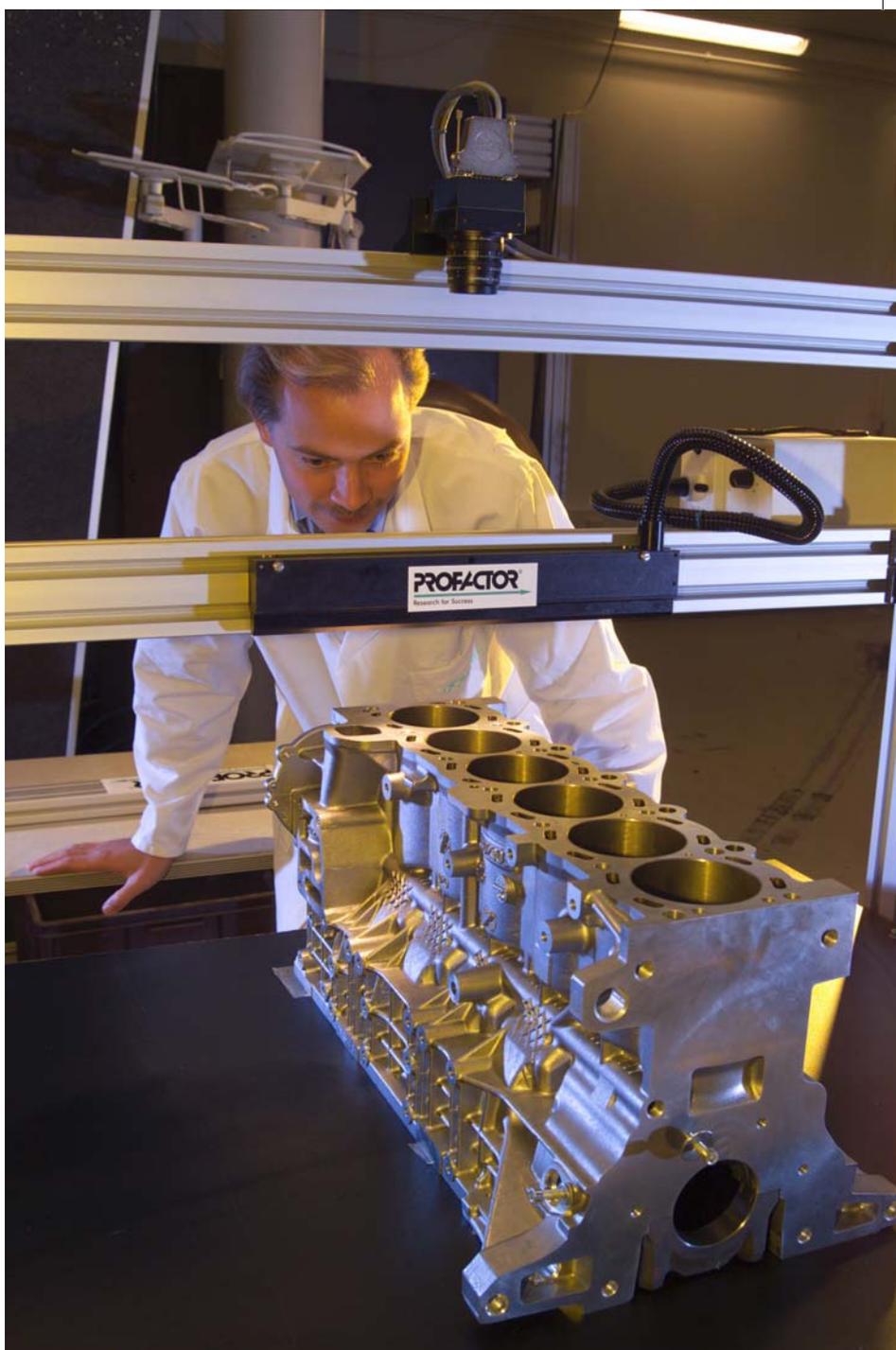
Incopyme ofrecerá servizos de apoio á innovación empresarial ante o descoñecemento e a escasa colaboración entre centros de innovación e empresas, que se traduce nunha diverxencia de expectativas e intereses e na inconcreción de liñas de investigación en procesos empresariais. A acción bota man do cara a cara, así que se aproveitarán as visitas ás empresas para ofrecerlles información sobre a oferta dispoñible nos centros tecnolóxicos que máis se axuste ás súas necesidades ou sinalar as fontes de financiamento ás que poden acceder para afrontar todo o proceso de innovación. A intención “é acompañar as empresas en todas as etapas do mesmo, dende a definición da súa estratexia de I+D+i ata a formalización dun proxecto dentro de iniciativas locais ou europeas”, asegura o director de Innovación Tecnolóxica da Fundación Instituto Tecnolóxico de Galicia.

Estas actuacións refórzanse coa celebración de seminarios e campañas de promoción e fomento da cultura innovadora nas pemes, que servirán para pór de manifesto as vantaxes e casos de éxito da investigación aplicada á empresa.

Redes de colaboración

O proxecto promocionará redes de colaboración para elevar o número de iniciativas innovadoras e intensificar a cooperación entre centros tecnolóxicos e empresas. Juan Sobreira estima que a situación actual “impide visualizar as vantaxes desta colaboración e aproveitar o potencial e capital histórico de experiencias anteriores”.

As estruturas mixtas agruparán simultaneamente empresas e centros de investigación da rexión transfronteiriza para que emprendan novos proxectos de forma conxunta. A ce-

O PROXECTO CAPACITARÁ 40 AXENTES DA INNOVACIÓN E AUDITORES TECNOLÓXICOS, QUE ADQUIRIRÁN COMPETENCIAS ESENCIAIS PARA O APOIO DO DIÁLOGO ENTRE OS CENTROS TECNOLÓXICOS E DE INVESTIGACIÓN E AS EMPRESAS

OS SOCIOS DA REDE XA DEFINIRON A METODOLOXÍA QUE SERVIRÁ PARA CARACTERIZAR A DEMANDA DE INNOVACIÓN EXISTENTE NAS EMPRESAS, DAS QUE SE SELECCIONARON 15.000 PARA OBSERVAR O SEU NIVEL DE IMPLICACIÓN NAS ACTIVIDADES DE I+D+I

“A REDE ABRE A PORTA CARA A UNHA INTERNACIONALIZACIÓN NATURAL DOS SERVIZOS DE UNIVERSIDADES E CENTROS TECNOLÓXICOS E, XUNTO COAS EMPRESAS, PERMITE AXILIZAR A DEFINICIÓN DE PROXECTOS DE GRANDE CALADO PARA DESENVOLVER EN ÁMBITOS DE PROGRAMAS INTERNACIONAIS DE I+D+I,”
EXPLICAN OS SOCIOS DA REDE

lebración de feiras e outros eventos para a promoción e a colaboración entre empresa e centro investigador complementa esta liña de traballo.

Internacionalización da I+D+i

A perspectiva transfronteiriza no eido da innovación achega oportunidades interesantes para os tres compoñentes do sistema innovador: as empresas, as universidades e os centros tecnolóxicos. “Abre a porta cara unha internacionalización natural dos servizos de universidades e centros tecnolóxicos e, xunto coas empresas, permite axilizar a definición de proxectos de grande calado para desenvolver en ámbitos de programas internacionais de I+D+i,

especialmente, dentro do Séptimo Programa Marco”, explican os socios da Rede.

Incopyme tenta incrementar a innovación, dende o motor que representan as empresas, tendo en conta que “o grao de implantación é inferior ás súas respectivas medias nacionais, a pesar dos esforzos de promoción da I+D+i dende a Administración”, di Sobreira. O responsable de Innovación Tecnolóxica de ITG opina que “aínda queda moito camiño por percorrer á hora de impulsar os esforzos investidores no sector privado, especialmente entre as pequenas e medianas empresas”. Nesta liña, indica que a im-

plantación da innovación no sector empresarial está por baixo do 50% e moi lonxe do 75% que marcaba como desexable en 2005 a Estratexia de Lisboa.

Sobreira ilustra con cifras e tantos por cento a situación actual: “Un dos obxectivos medidos en esforzo investidor era que España chegase ao 2% en I+D+i sobre o PIB no horizonte de 2010, mentres que en Galicia se marcaba o 1%. Portugal estableceu unha expectativa deses porcentaxes en 2008. O país luso cumpriu as súas pretensións, xa que en 2007 o esforzo investidor foi do 1,18%. España acadou un 1,27% en 2008”.

DATOS

Coordinación do proxecto: Universidade de Vigo.

Socios: Confederación de Empresarios de Pontevedra, CEP. / Fundación CEO para o Desenvolvemento Empresarial (Fundación CEO) / Instituto Tecnolóxico de Galicia (ITG) / Asociación Empresarial de Portugal (AEP) (NOMBRE ORIGINAL: Associação Empresarial de Portugal) / TecMinhoAssosiação Universidade Empresa para o Desenvolvemento. / Instituto de Engenharia Mecânica e Gestao Industrial(INEGI).

Prazo de execución: Xaneiro 2009-Decembro 2010.

Orzamento: 1.285.040 euros

Achega comunitaria: 963.780 euros

OS PRETO DE CEN ARMADORES QUE CONFORMAN A SOCIEDADE DE PORTO DE CELEIRO CONCLUÍRON HAI DOUS ANOS QUE UN DOS PRINCIPAIS PROBLEMAS QUE LASTRABAN A SÚA ACTIVIDADE ERA A CARESTÍA DO GASOIL, DO QUE SAE TODA A ENERXÍA DUN BARCO, O QUE MANTÉN EN MARCHA OS SEUS MOTORES OU PROPORCIONA ENERXÍA ELÉCTRICA PARA GOZAR DE LUZ, DA MAQUINARIA, A COCIÑA OU A CALEFACCIÓN NO SEU INTERIOR. BUSCARON SOLUCIÓN NO I+D+i, NO PROXECTO PEIXE VERDE

Peixe Verde

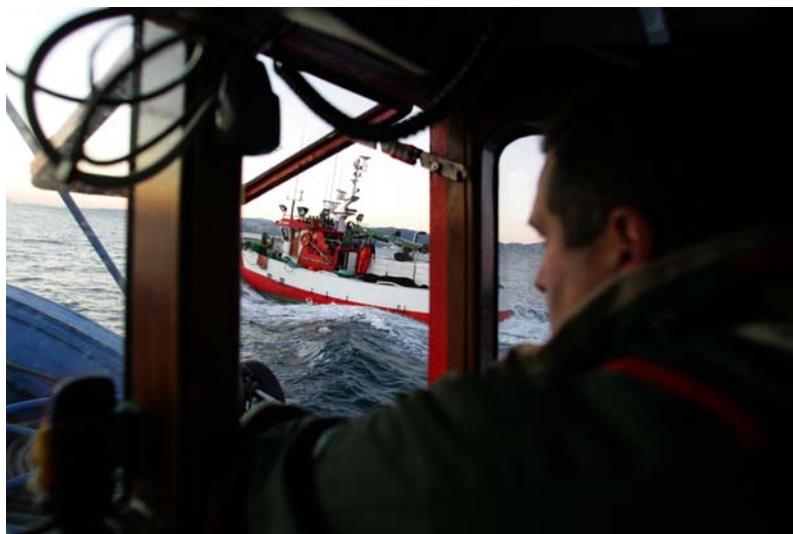
I+D+i PARA AFORRAR NO MAR

Derivado do alza dos prezos do petróleo o combustible bébese unha terceira parte do custo que supón levar un barco ao mar. A raíz disto moitos armadores botan o peche e engordan a crise dun sector referencial en Galicia e nomeadamente na Mariña lucense. En Celeiro buscaron solucións a partir do I+D+i e así naceu o proxecto Peixe Verde. “Semellamos unha ONG. Traballamos non xa para nós senón tamén para o sector”, anticipa Andrés Díaz, coordinador xeral do proxecto e director do Centro Tecnolóxico da Pesca situado na vila mariñá, xurrido a partir da achega de Porto de Celeiro.

Díaz fala con paixón do traballo que alí desenvolven, coa ilusión de quen desbroza terreo inexplorado. E é

moi gráfico nas súas explicacións. “Facemos I+D+i”, afirma antes de matizar: “Pois o noso traballo sitúase logo do D e antes da i minúscula. Estamos en terra de ninguén”.

Pero o certo é que en Celeiro semellan ter claro que facer nese balcón. Buscan investigación aplicada e para iso non reparan en reclutar os mellores aliados e sumar esforzos. Universidade, empresa e Administración complementanse para desenvolver os dez subproxectos enmarcados en Peixe Verde. Díaz asume que para moitos empresarios do sector primario innovar non forma parte do negocio. “Por iso decidimos tirar do tractor e buscar solucións que afecten de xeito positivo á conta de explotación dos nosos barcos”, asegura. E ao peto

*NO PORTO DE CELEIRO
FAN PROBAS NO SANTIAGO
APOSTOL, UN BARCO QUE
OPERA COMO LABORATO-
RIO FLOTANTE, E COLABO-
RAN CON FABRICANTES DE
MOTORES OU CO INSTITUTO
ENERXÉTICO DE GALICIA
NUNHA TORMENTA DE
IDEAS NA QUE A
UNIVERSIDADE OFRECE O
SEU COÑECEMENTO
TÉCNICO*

do armador aféctalle que o barco consuma menos. A iso dedícanse eses dez esforzos investigadores que parten dende a toma de datos que dean unha fiabilidade a todo o traballo á posta en marcha de aplicacións piloto. Polo camiño fan modificacións no traballo en estaleiros, sistemas de control enerxético, probas con combustibles alternativos e ata un barco, o Santiago Apóstol, opera como laboratorio flotante.

Fabricantes de motores como Guascor, estaleiros como Armón, institucións oficiais como o Instituto para a Diversificación e Aforro da Enerxía do Ministerio de Industria ou o Instituto Enerxético de Galicia asociáronse nesta tormenta de ideas que coordina Porto de Celeiro e Ariema, unha empresa de base tecnolóxica que asumiu a secretaría

técnica de Peixe Verde. A Administración e os Fondos Feder financian a metade do investimento e a Universidade achega, di Andrés Díaz, “coñecementos técnicos e contactos en foros internacionais onde se cocen as novas normativas”.

Dous grupos de investigación universitarios que traballan en Peixe Verde, o Laboratorio de Sistemas do Instituto de Investigacións Tecnolóxicas da Universidade de Santiago asume un papel clave. Encárganse de pór os cimentos para que toda a investigación sexa válida. “Facemos un traballo que xa se tentou tempo atrás -explican dende Celeiro-, pero que non se documentou porque tampouco houbo un estándar de calidade para tomar datos e moitas cousas quedaron en *stand-by*. “Agora queremos que este

traballo sirva para algo á marxe do que se poida aplicar”, abundan. Jose Manuel Cotos coordina ese labor. No seu grupo do Laboratorio de Sistemas están afeitos a traballar en temas de mobilidade ou de de información xeográfica, pero Peixe Verde expúxolles un reto nada común: tomar datos para mellorar o comportamento enerxético dos barcos a partir dunha monitorización do seu ciclo completo de navegación, de cando está en porto ou faenando.

Miden e comparan. Tras concretar todo tipo de consumos co de gasoil, farano con outro de gas natural e despois cun de gas licuado de petróleo. “Queremos saber se ao armador lle resultaría rendible cambiar o motor de gasoil e instalar outro, se o podería amortizar e

en canto tempo”, comenta Cotos. Peixe Verde está preto de conseguir o seu proxecto de optimización de consumo da flota. Máis alá aparecen os motores de hidróxeno, un soño que aínda non permite a tecnoloxía. Pero os socios do proxecto esixense resultados. “Todos os anos temos que ter resultados aplicables”, explica Andrés Díaz.

Unha parte do traballo que fai o Laboratorio de Sistemas da Universidade de Santiago xa dá froitos. “Un dos nosos obxectivos é optimizar a enerxía que desenvolve o barco. Hai unha enerxía do funcionamento do motor ou dos gases de escape que ata agora é residual, que se tira ao mar e que pode aproveitarse para gastar menos gasoil se a empregamos para xerar calor ou frío segundo se necesite”, explican os

expertos da USC, que asumen que o groso do seu traballo terá sentido a partir da comparación. Tamén da validación. Nese sentido buscou unha terceira parte, o Instituto Nacional de Técnicas Aeroespaciais, que actúe de notario que, en certa medida, fiscalice que esa toma de referencias cumpra un estándar de calidade. “Poida que o que fai neste caso a Universidade non forme parte da dinámica comercial do proxecto, pero é unha parte crucial no seu desenvolvemento”, sosteñen desde o Porto de Celeiro. Os socios do proxecto xa manexan a información das medicións efectuadas polo equipo de Cotos, parámetros que non quedan só no consumo de combustible, senón tamén en determinar cales son as condicións máis favorables de navegabilidade para optimizar gastos.

ELEGIBILIDAD Y CUANTIA DE LOS FONDOS ESTRUCTURALES EN GALICIA

J. ANDRÉS FAÍÑA, JESÚS LÓPEZ-RODRÍGUEZ Y LAURA VARELA.

Grupo Jean Monnet de Competitividad y Desarrollo

Departamento de Análisis Económico y ADE, Universidade da Coruña

1. El período comunitario 2007-2013

La prensa y los medios de comunicación dedicaron mucha atención y espacio a los debates sobre los efectos de la ampliación en la política regional y a las duras negociaciones que precedieron al acuerdo sobre las perspectivas financieras 2007-2013 alcanzado “in extremis” en el Consejo Europeo de diciembre de 2006. El efecto más importante de la ampliación sobre la política regional europea ha sido, sin duda, introducir a la gran mayoría de los territorios de los nuevos Estados miembros en el objetivo convergencia (antiguo Objetivo 1) de la política de cohesión europea.

La propuesta elaborada por la Comisión Europea situaba la anualidad media de los Fondos Estructurales para el período 2007-2013 en torno a los 48 mil millones de euros y dedicaba el 78,1% de los mismos a las regiones de Objetivo 1, ahora denominado como Objetivo Convergencia, donde se incluían la mayor parte de los territorios de los nuevos Estados miembros. La decisión del Consejo Europeo recortó de forma importante las pretensiones de la Comisión. Las rebajó en el orden de un 10% y situó la anualidad media del período ligeramente por debajo de los 44.000 millones de euros.

En consonancia con la estrategia de priorizar las necesidades de desarrollo de las áreas con retraso estructural, el Consejo Europeo elevó hasta el 81,7% la proporción destinada a las regiones del objetivo convergencia (nuevo nombre del objetivo 1), con la finalidad de paliar los efectos del recorte sobre las áreas menos desarrolladas. Las grandes líneas perjudicadas por el recorte de fondos de cohesión económica y social fueron de una parte las regiones del objetivo competitividad y empleo (el

antiguo Objetivo 2) y de otra las actuaciones auténticamente comunitarias de las iniciativas de INTERREG, incluidas ahora bajo el nuevo objetivo de Cooperación Territorial, salieron notablemente perjudicadas.

En cierta manera puede hablarse de una incoherencia financiera en la programación. Una incoherencia que resulta de la divergencia entre la magnitud relativa de los fondos adjudicados a cooperación territorial y la alta prioridad que le corresponde a este objetivo, tanto desde la propia perspectiva de la integración europea, como desde su importancia práctica para la política de desarrollo regional de las áreas transfronterizas y los espacios claramente euro-regionales, como es el caso muy señalado de la Eurorregión Galicia-Norte de Portugal.

La reducción en los fondos de cooperación transfronteriza subprograma correspondiente a Galicia y la Región Norte en el presente período 2007-13 (más de un 60%) resulta de todo punto injustificada. Las explicaciones contenidas en los Marcos Estratégicos Nacionales de Referencia sobre la integración del cooperación transfronteriza en el “mainstream” de la política regional y el beneficio que resulta de las sinergias con las medidas de los otros objetivos de los Fondos suenan más bien a plegarias que tratan de disculpar la contracción de las dotaciones financieras de un objetivo de alta prioridad de la política regional europea y de gran trascendencia práctica para las áreas euro-regionales. Este debe de ser uno de los puntos a cuidar en el próximo período de programación, debiendo de seguirse atentamente la evolución a este respecto.

En el contexto del debate lanzado por la Comisión con el Libro Verde sobre la co-

hesión territorial (CE, 2008) una enorme mayoría de las respuestas y contribuciones recibidas se mostraron favorables a las tres ramas de la cooperación territorial destacándola como un elemento clave para la cohesión territorial y un claro ejemplo de valor añadido de política europea. En general se reconoce también el potencial ofrecido por el instrumento de la Agrupación Europea de Cooperación Territorial (AECT).

Una vez conocidos los tiempos de la Adhesión, con la entrada de Rumania y Bulgaria en una segunda fase, se clarificaron las condiciones de elegibilidad de la mayor parte de las regiones españolas. El llamado “efecto estadístico” de la Ampliación sólo alcanzó a Asturias, Murcia y las ciudades de Ceuta y Melilla. Canarias, Castilla-León y la Comunidad Valenciana perdieron su condición de Objetivo 1, pero no se vieron afectadas por el efecto estadístico ya que su nivel de renta superaba el umbral del 75% del PIB per capita de la antigua Unión Europea de tan sólo quince miembros.

2. Galicia y las regiones españolas de convergencia en el nuevo período 2007-2013 y más allá

El volumen de fondos se ha visto afectado por los nuevos criterios de distribución y por la entrada de muchos territorios de menor nivel de desarrollo relativo en los países de la ampliación. No obstante, la decisión de distribución regional y de la articulación de los distintos programas operativos permanece en gran parte en el ámbito de influencia del reparto dentro de cada estado y de ahí procede la determinación de los volúmenes de fondos que corresponden a las regiones del objetivo convergencia.

Los Marcos Estratégicos de Referencia tuvieron una puesta en escena mucho

más discreta. En el caso español la aprobación del nuevo marco (ahora denominado, marco estratégico nacional de referencia, MENR) paso relativamente desapercibida, a pesar de la anunciada reducción de los fondos europeos que parecía exigir la Ampliación a los nuevos países menos desarrollados del Centro y Este de Europa.

La Tabla 1 proporciona el volumen de fondos comunitarios asignados a España y Portugal en el nuevo período 2007-2013. La diferencia fundamental en la distribución de los Fondos Estructurales en España y Portugal, radica en las pautas del desarrollo económico regional. El efecto de salida natural del objetivo 1 o convergencia (por superar el umbral del 75% del PIB per capita de la antigua UE de 15 miembros) afecta de manera mucho más acusada a España que a Portugal. Estas regiones se benefician de una ayuda transitoria de menor intensidad para amortiguar el efecto depresor de la reducción de las ayudas. Es el llamado régimen transitorio de "phasing-in" (puesto que se complementan sus ayudas por encima de las correspondientes al objetivo de competitividad y empleo en que entran como nuevas regiones subvencionables).

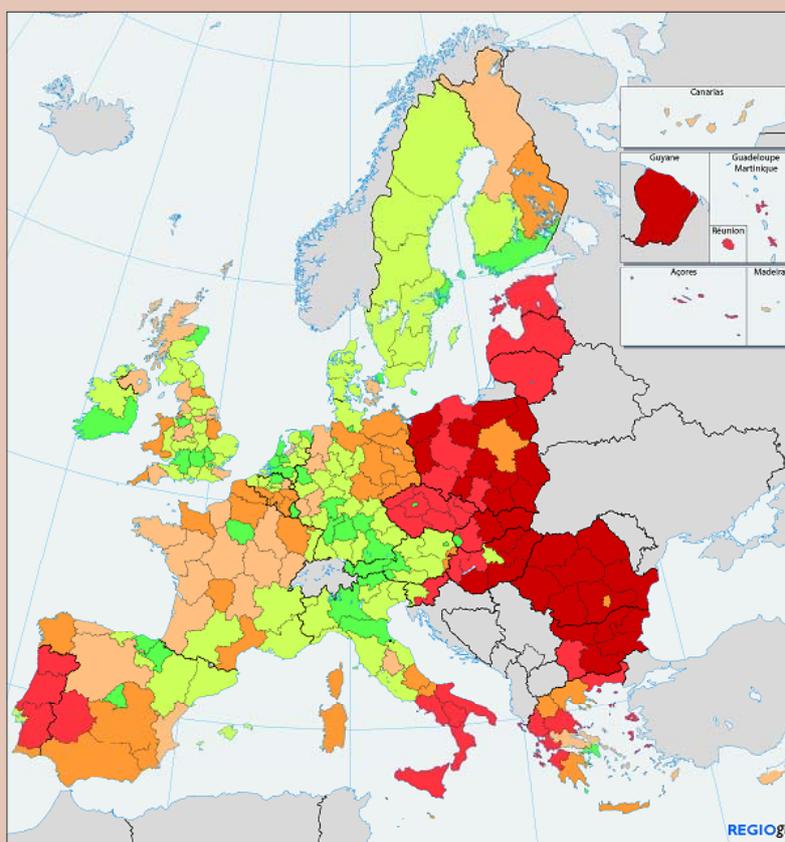
En España la salida del objetivo convergencia al de competitividad y empleo afecta a un volumen de población y PIB muy superior (en términos relativos y absolutos) al correspondiente a Portugal. En España tres importantes regiones (Castilla-León, Comunidad Valenciana y Canarias) salen del objetivo 1 como consecuencia del nivel desarrollo alcanzado, mientras que este efecto en Portugal es mucho más reducido y sólo afecta a Madeira. Esta es la razón más importante de la reducción de los Fondos Estructurales en España, que se centra especialmente en las ayudas del FEDER y del FSE, los ahora considerados como fondos estructurales en sentido estricto. En los documentos del MENR se consignan sólo a efectos de pro memoria las cantidades totales de los Fondos de Desarrollo Rural (FEADER) y de la Pesca (FEP, antes IFOP).

En cuanto al llamado efecto estadístico, en el período actual tuvo unos efectos limitados tanto en España, como en Portugal. En España afecta sólo a Asturias y Murcia, junto con las ciudades de Ceuta

TABLA 1. FONDOS COMUNITARIOS EN ESPAÑA Y PORTUGAL 2007-2013

	ESPAÑA		PORTUGAL	
	mill €	%	mill. €	%
Fondo de Cohesión	3.543	8,1	3060	11,9
Convergencia excluido Fondo de Cohesión	22.637	52,0	17.413	67,8
Regiones Convergencia + Ultraperiféricidad (1)	21.054	48,3	17.067	66,4
Regiones Phasing out (2)	1.583	3,6	345	1,3
Competitividad regional y empleo	8.478	19,5	939	3,7
Regiones Competitividad (3)	3.523	8,1	490	1,9
Regiones Phasing in + ultraperiféricas (4)	4.955	11,4	448	1,7
Cooperación Territorial	559	1,3	99	0,4
Subtotal FEDER-FSE	31.674	72,7	18.451	71,8
Total MCA-QREN	35.217	80,8	21.412	83,4
Desarrollo Rural	7.214	16,6	3.929	15,3
Pesca	1.132	2,6	246	1,0
TOTAL MCA-QREN más FEADER y FEP	43.563	100	25.687	100

(1): Andalucía, Extremadura, Castilla-La Mancha, Galicia - Norte, Centro, Alentejo- Açores
 (2): Asturias, Murcia, Ceuta y Melilla - Algarve
 (3): Resto de España - Lisboa
 (4): Valencia, Castilla-León, Canarias - Madeira

y Melilla, mientras que en Portugal el Algarve es la única región afectada. Como puede verse en el cuadro anterior, estas regiones tienen un tratamiento específico más favorable con ayudas transitorias más importantes y con un abanico más amplio de gastos subvencionables, permaneciendo en el objetivo de convergencia bajo el denominado régimen de "phasing-out".

No obstante, la situación puede ser muy diferente de cara al próximo período 2014 en adelante, de alguna manera lo peor del efecto estadístico estará por venir si al final del período, con las incertidumbres que resultan de la actual situación económica, Galicia no alcanzase el listón del 75% del PIB de la antigua UE de 15 miembros, perdería su elegibilidad como región de convergencia por causa de la reducción de la media europea de PIB per capita ligada a la Ampliación.

El siguiente Mapa obtenido del "Sexto Informe Intermedio sobre la Cohesión Económica y Social apunta a la posibilidad de una situación muy diferente de España y Portugal. Con todo lo resbaladizo que resulta este campo, en especial en las circunstancias actuales, es posible que lo peor del efecto estadístico para España esté todavía por llegar. En esta situación deberá seguirse con atención el nuevo debate sobre el futuro de la Política de Cohesión. Un debate que ya se inicia con el informe Regiones 2020, donde se constata la necesidad de adaptar el marco político para ayudar a las regiones a responder mejor a la globalización, el envejecimiento de la población y los retos climático y energético.

La consulta pública iniciada con el Libro Verde sobre la cohesión territorial ha mostrado un amplio respaldo a la finalidad de la misma tal como se recoge en el futuro Tratado de Lisboa: promover el desarrollo armonioso y reducir las disparidades de desarrollo de las regiones. Se decanta una línea de consenso entendiendo la finalidad de la cohesión territorial como la promoción de un desarrollo armonioso y sostenible de los territorios a partir de sus propias características y sus recursos. Así, son tres los elementos que tienden a configurarse como líneas estructurantes de la política regional: concentración (para evitar

el espolvoreo de actuaciones), conexión (accesibilidad a zonas desarrolladas y a servicios) y cooperación (concertación entre distintos niveles de gobierno y agentes).

En esta línea, el monumental Informe Barca, de este mismo año, pasa revista a las cuestiones fundamentales de la futura política regional en Europa centrándose en las razones y fundamentos de la futura política regional europea. Apuesta muy fundadamente por estructurarla como una política de desarrollo centrada en el territorio (EU place-based development policy, en su terminología anglosajona). No existen fórmulas generales para el desarrollo, sino que potenciando las líneas de la estrategia de Lisboa, en particular la economía del conocimiento y la innovación, los agentes en las distintas áreas regionales deben buscar soluciones adaptadas a sus propias circunstancias.

No obstante, el informe es claramente partidario de una política regional al nivel comunitario y financiada de manera importante con fondos europeos. Dos razones de base avalan este planteamiento. Por un lado, el argumento de las propias funciones del sistema comunitario de gobierno (argumento de sostenibilidad), no se justificaría la existencia de la Unión Europea sin una política practicable y efectiva de solidaridad. Por otro lado, la ventaja comparativa del nivel de la Unión Europea sobre los Estados miembros a la hora de diseñar, instrumentar y supervisar una política de desarrollo centrada sobre los territorios (argumento de eficiencia y eficacia de las medidas de desarrollo).

A este respecto, el Informe Barca sostiene que la política de cohesión económica y social debe ir más allá de una mera redistribución financiera desde las áreas ricas a las pobres (tesis conocidas

como mero modelo cohesión y/o rena-cionalización). Lo importante, como muestra el informe, es que la columna vertebral de la política de cohesión es la promoción del desarrollo a través de bienes públicos y servicios en aquellos lugares donde se detectan ineficiencias, trampas de pobreza y problemas de exclusión social. Esto es, aprovechar las ventajas de la Unión y la concertación entre los distintos niveles de gobierno y agentes económicos y sociales para promover una política de inversiones orientada a romper los principales obstáculos al progreso en las distintas áreas regionales.

3. Distribución del paquete español de convergencia 2007-13

Comparando las cifras del subtotal de FEDER y Fondo Social Europeo (los actuales fondos estructurales en sentido estricto) e imputando los porcentajes correspondientes a las reservas de programación y eficacia del período 2000-06, los volúmenes de fondos adjudicados a las distintas regiones del objetivo convergencia en España se presentan en la Tabla 2. El gráfico muestra la comparación de ambos marcos, aunque las comparaciones son complicadas por los cambios en algunos conceptos de importancia. Es el caso, ya comentado, del distinto tratamiento del Fondo de Cohesión y de los Fondos de Desarrollo Rural y de Pesca, en consecuencia la comparación se limita a las ayudas del FEDER y del Fondo Social Europeo.

Si consideramos la evolución de los fondos estructurales en las regiones del Objetivo 1, tanto las que permanecen en el nuevo objetivo convergencia, como las afectadas por el efecto estadístico, en régimen transitorio de salida del objetivo convergencia (Phasing-out), se aprecia en España que el volumen de fondos adjudicado a las regiones que conservan su elegibilidad en este objetivo, presenta un incremento en valores corrientes del tres por ciento, lo que supone una reducción en términos reales del orden del ocho por ciento en su conjunto.

La Tabla muestra las ayudas del objetivo convergencia, las más importantes en volumen, y realiza una comparación con el anterior Marco 2000-06. Si bien debe tenerse en cuenta que el actual marco sólo incluye una referencia a los fondos de pesca y de desarrollo rural

en el conjunto del Estado, aunque es evidente que estos fondos son extraordinariamente importantes en Galicia, la comparación sólo puede realizarse con las ayudas de FEDER y Fondos Social Europeo. Los volúmenes de los programas plurirregionales del Marco anterior se corrigen para compensar los imputables a Canarias, Castilla-León y Comunidad Valenciana que consiguieron salir del objetivo convergencia.

Puede apreciarse que la distribución del objetivo convergencia posee en España un grado de regionalización muy importante. El 56,9 por ciento de los fondos se moviliza a través de programas regionales, un 14,4 por ciento corresponde al Fondo de Cohesión, y el restante 28,7 por ciento se destina a programas multirregionales. Estos programas son gestionados por la Administración Central del Estado a través de proyectos presentados desde las áreas de las distintas regiones del objetivo convergencia. Los programas plurirregionales del FEDER se centran en el fomento de la investigación, desarrollo e innovación en las empresas (6,4%) y en la promoción de la economía del conocimiento (4,6%), mientras que los programas plurirregionales del Fondo Social Europeo se estructuran sobre la adaptabilidad y el empleo (11,1%) y la lucha contra la discriminación (0,8%).

El objetivo convergencia se corresponde

con el antiguo Objetivo 1 e incluye las regiones de "salida" (phasing out) por el efecto estadístico, Asturias, Murcia y las ciudades autónomas de Ceuta y Melilla. Los programas operativos de convergencia son regionales, específicos de una región, y plurirregionales, que abarcan todo el territorio del objetivo, como los de I+D+i, Economía del conocimiento o Adaptabilidad y Empleo.

En conjunto las ayudas se reducen el 2,7%, si consideramos el Índice de Precios de Consumo armonizado del área euro entre los años 2000 y 2007, la pérdida de valor real de fondos del Objetivo convergencia asciende alrededor del 14,3%. Esto encaja en gran medida con lo esperado tras la aprobación de las perspectivas financieras en la pasada Cumbre de diciembre de 2005.

La distribución de las variaciones entre los distintos tipos de programas y regiones implica cambios de suma importancia. Es destacable que el reajuste recae en gran medida sobre la componente plurirregional de los programas operativos. No obstante en los programas regionales se produce un reposicionamiento importante, donde incluso puede hablarse de auténticos ganadores y perdedores.

En cuanto al volumen total de fondos, Andalucía, incrementa casi en un 13% su ayuda, mientras que Galicia (-6,5%),

Castilla La Mancha (-3,9%) y, en menor medida, Extremadura (-1,6%), sufren reducciones apreciables en sus programas regionales.

Las regiones de salida (Asturias, Murcia y Ceuta y Melilla) se benefician de aumentos en sus ayudas regionalizadas (sólo Asturias las ve ligeramente reducidas en términos reales). Lo que no deja de ser un tanto paradójico, con relación a las de convergencia plena, si bien como contrapartida los programas plurirregionales destinados a estas comunidades se reducen de manera muy importante.

Resulta así otro asunto muy importante al que deberá prestarse la mayor atención de cara al próximo período más allá del horizonte del año 2013. Los criterios de reparto de las ayudas europeas en el interior de la cesta del Estado son también un asunto de primordial importancia.

TABLA 2. REGIONES CONVERGENCIA. COMPARACIÓN ENTRE LAS AYUDAS EUROPEAS DE LOS MARCOS 2000-06 Y 07-13

PROGRAMAS REGIONALES	Marco 2000-06 (mill. €)			Marco 2007-13 (mill. €)			var%	var. real %
	FEDER	FSE	TOTAL	FEDER	FSE	TOTAL		
Objetivo Convergencia								
ANDALUCÍA	6.152,7	932,5	7.085,2	6.843,9	1.155,7	7.999,6	12,9	-0,6
CASTILLA-LA MANCHA	1.443,5	242,2	1.685,7	1.439,3	180,4	1.619,7	-3,9	-15,4
EXTREMADURA	1.497,1	363,6	1.860,7	1.580,1	250,0	1.830,1	-1,6	-13,4
GALICIA	2.335,7	392,0	2.727,7	2.191,5	358,5	2.550,0	-6,5	-17,7
Salida de Convergencia								
ASTURIAS	340,1	108,3	448,5	395,2	100,7	495,9	10,6	-2,6
MURCIA	321,7	112,7	434,4	523,8	75,7	599,5	38,0	21,5
CEUTA Y MELILLA	57,4	27,1	84,5	88,9	17,4	106,3	25,8	10,8
PROGRAMAS MULTIREGIONALES								
Objetivo Convergencia**	3.082,2	3.552,1	6.634,4	2.744,6	2.951,9	5.696,5	-16,5	-24,4
Salida de Convergencia**	415,9	479,4	895,3	224,3	156,9	381,2	-57,4	-62,5
TOTAL	15.646,4	6.209,9	21.856,3	16.031,6	5.247,2	21.278,8	* -2,7	-14,3

* A estas cifras se añaden 1.356,9 mill € de FEDER destinados a completar el PO del Fondo de Cohesión

** A partir de los valores armonizados del IPC de la zona euro se ha considerado el valor de un euro del 2007 como 0,8807 del 2000

CON EXPERIENCIA NA DIRECCIÓN DE RECURSOS DURANTE AS DÚAS GRANDES GUERRAS MUNDIAIS E COMO RESPONSABLE DA RECUPERACIÓN ECONÓMICA E PRODUCTIVA DE FRANCIA TRAS O FIN DAS CONTENDAS, JEAN MONNET COMPRENDEU DENDE ENTÓN QUE “FACER EUROPA SIGNIFICA FACER A PAZ”. PRESIDU ATA 1955 A COMUNIDADE EUROPEA DO CARBÓN E ACEIRO, EMBRIÓN DA UNIÓN

JEAN MONNET

FACER EUROPA DE ENTRE AS RUÍNAS DA GUERRA

“Non leves libros. Ninguén pode pensar por ti. Mira pola fiestra, fala ás persoas. Presta atención a quen estea canda ti”. Así lle dixo seu pai a un mozo de 17 anos que partía por primeira vez lonxe da casa. Chamábase Jean Monnet (1888-1979) e o seu destino era Londres, onde debía abrir, por encargo paterno, novos mercados internacionais para a produción da bodega familiar instalada na localidade francesa de Cognac.

Aquelas verbas foron a súa regra

de conduta. Dende aquela repetíronse moitas viaxes, co gallo do negocio familiar, a Escandinavia, Rusia, Exipto, Canadá ou Estados Unidos, o que contribuíu a ampliar a súa visión do mundo e asentar os alicerces dun futuro dedicado ao proxecto da Europa unida.

Ao comezo da Primeira Guerra Mundial, e consciente da falta de planificación de recursos dos aliados, Monnet organizou o acopio de materias primas, coas que se remontaron os riscos da guerra

submarina en 1917. No período de entreguerras exerceu de secretario xeral adxunto da Sociedade de Nacións ata que o negocio familiar o reclamou pola avanzada idade do pai. Non obstante, a atracción polos asuntos internacionais levouno á dirección dunha entidade financeira en San Francisco e máis tarde a China, onde foi conselleiro de Chang Kai-Chek.

Cando a Segunda Guerra Mundial, Monnet parte aos Estados Unidos para dinamizar o Programa Victory, que serviu para liberar a Europa dos nazis. Trala contenda reuniu industriais, sindicalistas, agricultores e milleiros de persoas con obxectivos ambiciosos para Francia. Pero xurdira unha nova ameaza: a Guerra Fría. Monnet albisca un remedio, a alianza con Alemaña nunha empresa solidaria aberta aos países veciños. Así se crea o xerme dun gran espazo europeo de prosperidade e paz. Nace a Comunidade Europea do Carbón e Aceiro, unha alta autoridade para xestionar a produción de aceiro e carbón de Alemaña e Francia, á que se unen outros países. Entre 1952 e 1955 Jean Monnet preside o organismo, embrión da Comunidade Económica Europea. Pero as súas intencións ían máis aló, e propón a creación da Comunidade Europea de Defensa, vetado polo Parlamento francés.

Home con grande determinación, perserverou na idea da Europa unida e propuxo un Comité de Acción que apoiase o seu modelo federalista. Disolveuno en 1975, catro anos antes de morrer, satisfeito polo logro da elección directa do Parlamento Europeo por sufraxio universal.

Ultreia. Revista de Política Rexional Europea. ultreia@ipequena.com

Coordinación: Dirección Xeral de Planificación e Fondos Comunitarios da Consellería de Facenda. Xunta de Galicia. **Realización:** Ipequeña Comunicación. comunicacion@ipequena.com **Responsable da edición:** Juan Luis Rodríguez Cudeiro **Redacción:** Miriam Alonso, Mayte Silva. **Deseño e maquetación:** Ipequeña Comunicación **Fotografía:** Miguel Riopa **Impresión:** Gráficas Lugami **Depósito Legal:** C 277-2009

Detrás dos obradoiros de emprego...

Obradoiro de Emprego "Terras de Maside"

UNIÓN EUROPEA
Fondo Social Europeo

...está Europa

E tamén detrás da mellora da calidade do ensino, da loita contra o abandono escolar, das medidas de conciliación entre a vida laboral e persoal e de moitos dos proxectos de investigación e de innovación está o Fondo europeo FSE. Lembra que con estes investimentos estamos a construír e mellorar Galicia. Porque, no fondo, somos Europa.

UNIÓN EUROPEA
Fondo Social Europeo

O FSE inviste no teu futuro

XUNTA
DE GALICIA

www.conselleriadefacenda.es

www.conselleriadefacenda.es

Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional
"Unha maneira de facer Europa"
Fondo Social Europeo
"O FSE inviste no teu futuro"

UNIÓN EUROPEA

XUNTA
DE GALICIA

XACOBEO 2010
Galicia